

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

2016

Martina Volšanská

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra pomocných věd historických a archivnictví

Pečetní sbírka z Rodinného archivu Šliků

Bakalářská práce

Autor: Martina Volšanská
Studijní program: B7105 Historické vědy
Studijní obor: Archivnictví – historie
Vedoucí práce: Mgr. Martina Bolom-Kotari, Ph.D

Hradec Králové 2016

Zadání bakalářské práce

Autor: Martina Volšanská

Studium: F13445

Studijní program: B7105 Historické vědy

Studijní obor: Archivnictví - historie

Název bakalářské práce: Pečetní sbírka z Rodinného archivu Šliků
Název bakalářské práce AJ: The Seal Collection from Family Archive of Family Šlik

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se věnuje části pečetní sbírky z Rodinného archivu Šliků. Nastiňuje historii samotného rodu a obecné poznatky z oblasti sfragistiky. Nejdůležitější část představuje sfragistický a heraldický popis jednotlivých pečetí a identifikace jejich majitelů. Dále se práce zabývá samotnou sbírkou, jejím složením, jak mohla vzniknout, případně jejím zařazením mezi ostatní podobné dosud zpracované sbírky. Uložení: Státní oblastní archiv v Zámrsku, název sbírky Rodinný archiv Šliků, fascikl č. 21, inv.č. 905 Pro zpracování budou využity tyto metody: Analogie Analýza Komparace Indukce Dedukce

Michal, SEVERA - Martin, PETRUS, Sfragistické sbírky u nás, péče o ně a možnosti jejich prezentace (centrální sbírky institucí, vybrané sbírky Liberecka, východních Čech a soukromé sbírky), Archivní časopis 64, 2014, s. 260 - 289. Lucie, BLAŽEJOVÁ - Josef, KINDL - Jana, KUDRNOVÁ, Představení brněnských a vybraných mimobrněnských sfragistických sbírek, Brno v minulosti a dnes 27, 2014, s. 259 - 271. Karel, MARÁZ, Sfragistika - Studijní texty pro posluchače pomocných věd historických a archivnictví, Brno 2014, 268 s. Jarmila, KREJČÍKOVÁ - Tomáš, KREJČÍK, Úvod do české sfragistiky, Ostrava 1989, 86 s. Otakar, VINAŘ, Pět století Šliků, Praha 1998, s. 121 - 174.

Garantující pracoviště: Katedra pomocných věd historických a archivnictví,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Martina Bolom Kotari, Ph.D.

Oponent: doc. PhDr. Věra Němečková, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 25.10.2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala (pod vedením vedoucí práce) samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 13. 7. 2016

Martina Volšanská

Poděkování

Touto cestou bych ráda na prvním místě poděkovala Mgr. Martině Bolom-Kotari, Ph.D., za odborné vedení bakalářské práce, především za cenné rady, pocházející převážně z jejího vlastního výzkumu novověkých pečetí a v neposlední řadě také za vstřícnost, ochotu a podporu v průběhu zpracování práce. Také bych chtěla poděkovat pracovníkům Státního oblastního archivu v Zámrsku za poskytnutí pečetní sbírky, především za její zapůjčení do Státního okresního archivu Hradec Králové. Zároveň mé díky patří také pracovníkům tohoto archivu, zejména Mgr. Janu Koškovi, který mi poskytl prostor pro nafocení pečetí. Velké díky patří také mé rodině za velkou podporu v průběhu studia.

Anotace

VOLŠANSKÁ, MARTINA. *Pečetní sbírka z Rodinného archivu Šliků*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2016, 111 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se věnuje části pečetní sbírky z Rodinného archivu Šliků. Nastiňuje historii samotného rodu. Poté se věnuje historii a uspořádání fondu. Následuje přehled nejdůležitějších sbírek v českých zemích, mezi něž je začleněna zpracovávaná sbírka. Hlavní text práce zahrnuje kapitola Sbírka pečetí, rozdělená do dalších podkapitol. Dozvídáme se zde základní informace o ní, především o jejím složení a vzniku. Důležitou část tvoří sfragistická a heraldická analýza. Doplněny jsou také o ikonografickou analýzu, která nám podává přehled o užitých symbolech na pečetích. Nedílnou součástí je pak samotný heslovitý popis pečetí v podobě jejich vnějších znaků a základních informací. Na závěr jsou shrnuty veškeré poznatky ve snaze najít jejich majitele. Práce je doplněna také o fotografie pečetí a některých detailů na nich.

Klíčová slova: pečeť, Kageneck, erb, sfragistika, heraldika, novověk

Annotation

VOLŠANSKÁ, MARTINA. *The Seal Collection from Family Archive of Family Šlik*. Hradec Králové: Faculty of Philosophy, University of Hradec Králové, 2016, 111 pp. Bachelor Degree Thesis.

My bachelor thesis deals with the part of the seal collection from family archive of family Šlik. At first, it outlines history of this noble family. Then, collection's history and organization are analyzed. After that follows summary of most important collections in Czech lands, one of which is incorporated processed collection. Main part of thesis contains chapter called Seal's collection, divided into several subchapters. We find out essential information about it, primarily about it's composition and formation. Important part consists from sfragistic and heraldic analysis with iconographic analysis, which provides an overview of used symbols on seals. An integral part is concise description of seals themselves - their outer and inner features and basic information. Conclusion summarize all the findings in trying to find their owners. The thesis is also supplemented by seal's photographs and some details of them.

Keywords: seal, Kagineck, coat of arms, sfragistics, heraldics, the Modern Age

Obsah

ÚVOD.....	8
1 HISTORIE RODU ŠLIKŮ.....	15
2 POJEDNÁNÍ O FONDU.....	18
3 PEČETNÍ SBÍRKY V ČESKÝCH ZEMÍCH.....	21
4 SBÍRKA PEČETÍ Z RODINNÉHO ARCHIVU ŠLIKŮ.....	25
4.1 INFORMACE O SBÍRCE PEČETÍ.....	25
4.2 SFRAGISTICKÁ ANALÝZA.....	27
4.2.1 Pečetní látka.....	27
4.2.2 Barva, tvar a velikost pečetí.....	28
4.2.3 Pečetní motiv.....	29
4.2.4 Pečetní texty.....	29
4.3 HERALDICKÁ ANALÝZA.....	31
4.4 IKONOGRAFICKÁ ANALÝZA.....	35
4.5 POPIS PEČETÍ.....	41
5 MAJITELÉ PEČETÍ.....	75
5.1 MAJITELÉ PEČETÍ.....	75
5.2 ROD KAGENECKŮ.....	81
ZÁVĚR.....	84
SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY.....	87
PŘÍLOHY.....	91

ÚVOD

Předmětem bádání je pečetní sbírka Rodinného archivu Šliků uložená ve Státním oblastním archivu v Zámrsku. Tento významný rod nashromáždil celkem 492 otisků typářů, přičemž se již některé ztratily.¹ O sbírce se dlouhou dobu nevědělo a také nebyla dosud žádným způsobem zpracována. Protože se jedná pouze o otisky typářů, vznikala zřejmě za účelem zachování jejich podoby pro případ, že by se některý z nich ztratil či porušil. Naším úkolem bude nastínit zde historii rodu a původ sbírky. Ta bude dále zařazena mezi ostatní známé sbírky. Hlavním cílem však bude zpracovat 35 pečetí nacházejících se na dvou platech z celkových šestnácti. Nejdůležitější část bude tvořit sfragistická analýza. Zaměříme se na vnější znaky pečetí, které nám především pomohou určit období jejich vzniku. Vzhledem k tomu, že většina pečetí je erbovního typu, stává se nepostradatelným také hledisko heraldické. Téměř všechny pečeti a především erby na nich vyobrazené se zdají být na první pohled velmi prokreslené a detailní. Jejich vznik bude proto zřejmě sahát do novověku. Nachází se zde mnoho neobvyklých prvků, se kterými bude nutné se vypořádat. Práce by tedy měla přinést nové poznatky v oblasti novověkého sfragistického i heraldického bádání. Závěrem se zaměříme na samotné majitele pečetí. Pomocí předchozího výzkumu se pokusíme zařadit pečeti do století a podle toho poté stanovit jejich vlastníky. V tomto případě budou středem zájmu především měšťané, soudě podle nápisu *Bürgerliche* na jednom ze zkoumaných plat. Druhé plato není popsáno, ale protože se na pečetích objevují převážně podobné erby, zobrazující stejný štít, bude se zřejmě jednat o jeden rod.

Nejdůležitějším pramenem, od kterého se odvíjí celý výzkum, je samotná sbírka ve fondu Rodinný archiv Šliků, uloženém ve Státním oblastním archivu v Zámrsku, která je rozdělena do dvou fascikulů.² Plata polepená pečetěmi, která budou použita pro tuto práci, se nachází ve fasciklu č. 21. Výhodou je, že všechny zkoumané pečeti jsou součástí jediné ucelené sbírky, není tedy nutné k tomuto tématu vyhledávat nějaké další,

---

¹ Lze tak usoudit podle prázdných míst na platech, na kterých jsou pečeti umístěny. Součástí sbírky tvoří také několik otisků pečetí volně uložených v obálce. Naskýtá se tedy možnost, že otisků pečetí mohlo být i více.

² Státní oblastní archiv v Zámrsku, Rodinný archiv Šliků, inv. č. 905, fascikl č. 21; Státní oblastní archiv v Zámrsku, Rodinný archiv Šliků, inv. č. 905, fascikl č. 22

chybějící, v dalších archivech. Úskalím je však fakt, že o sbírce nejsou k dispozici žádné další informace. Zpočátku jsme vsadili na to, že informace o rodu Šliků by nás mohly zavést ke zjištění, s kým udržovali kontakty a posunout se v bádání tím, že budeme vědět, v jakých kruzích hledat. Informace se dozvídáme v inventáři Rodinného archivu Šliků³ a nápomocnou nám je hlavně kniha *Pět století Šliků*.⁴ Bohužel jsme se po přečtení nedostali dále. Jediným záchytným bodem se jevila korespondence rodu Šliků,⁵ nacházející se ve stejném fondu jako sbírka. Mohla by se zde objevit písemnost obdržaná od někoho z vlastníků pečeti. Po jejím prostudování však přišlo zklamání, protože se tu nevyskytla jediná písemnost, která by nás zavedla blíže k určení majitelů.

Budeme se tedy muset zaměřit na zkoumání pečeti od úplného počátku, vyhledávat každý detail, který by nás mohl posunout v bádání dále. Když začínáme se sbírkou, o které nemáme žádné informace, je nutné se zpočátku poohlédnout po souhrnných příručkách, které nám jsou oporou v základních znalostech sfragistiky. Toto nám poskytne především Jarmila Krejčíková a Tomáš Krejčík ve svých knihách *Úvod do české sfragistiky*⁶ nebo *Základy heraldiky, genealogie a sfragistiky*.⁷ Pro porovnání můžeme nahlédnout do knihy Karla Maráze, *Sfragistika: studijní texty pro posluchače pomocných věd historických a archivnictví*.⁸ V oblasti heraldiky máme výběr rozsáhlejší. Základní informace lze čerpat opět ve výše zmíněné knize Jarmily Krejčíkové a Tomáše Krejčíka. V případě popisu erbů nám je velmi užitečnou kniha Milana Bubna, *Encyklopedie heraldiky*,⁹ v níž podává základní informace k blasonování a dále mnoho hesel důležitých pro heraldiku. Pro porovnání či doplnění nám poté může sloužit také kniha Karla Schwarzenberga, *Heraldika*,¹⁰ ve které se věnuje zprvu historii a vývoji heraldiky, poté se přesouvá k popisu erbů a nakonec se dostává k popisu pečeti jednotlivých společenských skupin. Vodítko k vysvětlení motivů nám podává kniha

---

³ Marie MARTÍNKOVÁ – Jiřina PEŠTOVÁ – Oldřich TURČÍN, *Rodinný archiv Šliků 1416-1948 (1957)*, Zámorsk 1986, inventář, 149 s.

⁴ Otakar VINAŘ, *Pět století Šliků*, Praha 1998, s. 121 – 177. (Heraldika a genealogie. Roč. 31. Č. 3-4. Zvláštní otisk.)

⁵ Jednotlivé položky rozepsány v seznamu pramenů.

⁶ Jarmila KREJČÍKOVÁ – Tomáš KREJČÍK, *Úvod do české sfragistiky*, Ostrava 1989, 86 s.

⁷ TÍŽ, *Základy heraldiky, genealogie a sfragistiky*, Praha 1987, 352 s.

⁸ Karel MARÁZ, *Sfragistika: studijní texty pro posluchače pomocných věd historických a archivnictví*, Brno 2014, 268 s.

⁹ Milan BUBEN, *Encyklopedie heraldiky*, Praha 1999, 459 s.

¹⁰ Karel SCHWARZENBERG, *Heraldika*, Uherské Hradiště 1992, 220 s.

Karla Myslivečka, *Velký erbovník*¹¹ a také knihy Josefa Pilnáčka.¹² Ne vždy si vystačíme s obecnými příručkami a na řadu přichází podrobnější studie. V tomto smyslu jsme se inspirovali prací Stanislava Hošťálka,¹³ která nám osvětlila problematiku středověkých přileb a jejich užívání v heraldice. Protože se na pečetích často vyskytovaly neobvyklé tvary erbů, s jejich popisem jsme se vypořádali díky studii Františka Kučery,¹⁴ zabývající se tvarovým vývojem štítu v renesanci a baroku. Při vysvětlení hodnosti palatina jsme nahlédli do článku Aloise Příbyla.¹⁵ Pro identifikaci světce na jedné z pečetí jsme použili knihu Bohumila Zlámala,¹⁶ týkající se blahoslaveného Jana Sarkandera a světce, se kterým je často spojován, Jana Nepomuckého. Oporou v problematice novověkých pečetí nám je nově vydaná kniha autorky Martiny Bolom-Kotari,¹⁷ která se zabývá pečetěmi hradiských premonstrátů v pozdním středověku a raném novověku. Jedná se o dílo, které u nás doposud nemá obdobu. Mimo jiné nám podává dodnes neznámé informace ohledně novověké sfragistiky, kterou srovnává se sfragistikou středověkou. Dává nám tedy příležitost porovnat své objevy a aplikovat do této práce nové poznatky.

Při popisu pečetí téměř nikdy nezůstaneme pouze v odvětví sfragistiky, ale promítají se sem i znalosti z jiných pomocných věd historických. Kromě již zmíněné heraldiky je pro nás důležitá také epigrafika, která nám pomáhá určit písmo využitě v opisech či nápisech a napovědět nám, v jakém období bychom měli bádát. V tom nám byla nápomocna kniha Jiřího Roháčka.¹⁸

---

¹¹ Milan MYSLIVEČEK, *Velký erbovník. Sv. 1. Encyklopedie rodů a erbů v zemích Koruny české*, Plzeň 2005, 391 s.

¹² Viz např. Josef PILNÁČEK, *Občanské znaky*, Brno 2009, 197 s.; TÝŽ, *Neznámé rody a znaky staré Moravy*, Brno 2010, 125 s.; TÝŽ, *Rody starého Slezska*, Brno 2010, 433 s.; TÝŽ, *Staromoravští rodové*, Brno 2011, 635 s.

¹³ Stanislav HOŠTÁLEK, *Vývoj středověkých přileb obrněného jezdeckva v Čechách a na Moravě a jejich používání v heraldice*. In: II. setkání genealogů a heraldiků. Ostrava 15. – 16. 10. 1983. Sborník příspěvků. Ostrava 1984, s. 70 – 72.

¹⁴ František KUČERA, *Tvarový vývoj štítu v renesanci a baroku*. In: II. setkání genealogů a heraldiků. Ostrava 15. – 16. 10. 1983. Sborník příspěvků. Ostrava 1984, s. 64-69.

¹⁵ Alois PŘIBYL, *O palatinech*, erbovní sešit č. 3 – 4, Praha 1969, s. 8 – 14.

¹⁶ Bohumil ZLÁMAL, *Blahoslavený Jan Sarkander*, Praha 1990, 119 s.

¹⁷ Martina BOLOM-KOTARI, *Pečetě hradiských premonstrátů v pozdním středověku a raném novověku*, Červený Kostelec 2015, 348 s.

¹⁸ Jiří ROHÁČEK, *Epigrafika v památkové péči*, Praha 2007, 102 s.

Poté, co jsme si pečeti důkladně prohlédli a popsali, sáhneme po soupisech erbů, nenalezneme-li alespoň nějaký, co by se tomu našemu podobal. K tomu nám mohou napomoci knihy Miroslava Milce,¹⁹ který nám podává soupis pečeti různých společenských skupin. Velmi rozsáhlou škálu pečeti nám nabízí edice Siebmacherova Wappenbuchu a rovněž literatura zabývající se pečeti Německa, Rakouska a Švýcarska od Ottfrieda Neubeckera.²⁰ Nevýhodou je, že se zde vyskytuje vždy pouze příjmení vlastníka, více informací není dostupných.

Výborným zdrojem pro vyhledávání majitelů je internet. Můžeme hledat podle pečetních opisů, přičemž se výsledky dostávají více než při hledání v knihách. Dostáváme se k zahraničním zdrojům v podobě knih, ale i internetových odkazů, především genealogických portálů. Základní přehled k rodu Kagenecků nám přináší Friedrich Cast v knize *Historisches und genealogisches Adelsbuch des Grossherzogthums Baden*.²¹ Pro doplnění nám byl nápomocen článek Helmuta Hartmanna, pojednávající o jednom z členů rodu Kagenecků, *Johann Heinrich Hermann Freiherr von Kageneck (1668 – 1743) aus Munzingen, Deutschordensritter und Landkomtur der Ballei an der Etsch*.²² K ostatním majitelům nalzáme knihy či periodika z různých oblastí.

Pro kapitolu pojednávající o sbírkách nacházejících se především v archivech či muzeích na území České republiky nám byli velmi přínosnými především dvě studie. Jednou z nich je práce Michala Severy a Martina Petruse,²³ zabývající se sfragistickými

---

¹⁹ Miroslav MILEC, *Měšťanské, úřednické a řemeslnické pečete a merky: pečete z Jihočeských archivů*, Brno 2013, 149 s.; TÝŽ, *Občanské pečete a znamení na pečetich*, Brno 2011, 165 s.; TÝŽ, *Šlechtické pečete*, Brno 2011, 191 s.; TÝŽ, *Cechovní pečete I*, Brno 2011, 171 s.; TÝŽ, *Cechovní pečete II*, Brno 2013, 159 s.; TÝŽ, *Rodové pečete*, Brno 2011, 183 s.

²⁰ Ottfried NEUBECKER, *Grosses Wappen-Bilder-Lexikon: der bürgerlichen Geschlechter Deutschlands, Österreichs und der Schweiz*, Battenberg 2008, 1147 s.

²¹ Friedrich CAST, *Historisches und genealogisches Adelsbuch des Grossherzogthums Baden*, Stuttgart 1843, 376 s.

²² Helmut HARTMANN, *Johann Heinrich Hermann Freiherr von Kageneck (1668 – 1743) aus Munzingen, Deutschordensritter und Landkomtur der Ballei an der Etsch*, Zeitschrift des Breisgau-Geschichtsvereins „Schau-ins-Land“, Freiburg 1991, s. 119 – 126.

²³ Michal SEVERA – Martin PETRUS, *Sfragistické sbírky u nás, péče o ně a možnosti jejich prezentace (centrální sbírky institucí, vybrané sbírky Liberecka, východních Čech a soukromé sbírky)*, Archivní časopis 64, 2014, s. 260 – 289.

sbírkami napříč Českou republikou. Především pro brněnské sbírky je nám pak nápomocna práce Lucie Blažejové, Josefa Kindla a Jany Kudrnové.²⁴

Práce je členěna na 5 kapitol. Některé z nich se dále dělí. První kapitola se zabývá stručnou historií rodu Šliků, vlastníků pečetní sbírky. Seznámíme se s jejich počátky, které jsou spjaty především s osobou Kašpara Šlika, významného písaře a kancléře ve službách Zikmunda Lucemburského, ale také padělatele listin. Zmíníme se o vývoji po jeho smrti, kdy se rod Šliků rozdělil na tři větve, Falknovskou, Loketskou a Ostrovskou. Významným mezníkem byl rok 1516, kdy začali Šlikové těžit stříbrnou rudu v Jáchymově a poté razili Jáchymovské tolary. Z toho pramenily jejich spory s habsburským rodem, do nichž také nahlédneme.

Druhá kapitola pojednává o fondu *Rodinný archiv Šliků*, kde je sbírka uložena. Zachycuje vznik fondu a jeho původní podobu. Archiv se často stěhoval, čímž došlo ke ztracení a opakovanému nalezení některých písemností. Proto se opakovaně objevovaly snahy o jeho uspořádání. Písemnosti se neustále přerozdělovaly do nových skupin, dokud nevznikla dnešní podoba. Kapitola podává také přehled o obsahu fondu.

Ve třetí kapitole se dozvíme několik informací o největších pečetních sbírkách v českých zemích, především v archivech a muzeích měst Prahy, Brna a Opavy. Nalezneme zde hlavně údaje o složení sbírek a počtu exemplářů. Do tohoto kontextu následně bude zařazena zpracovávaná sbírka.

Nejdůležitější je kapitola s názvem Sbírka pečetí, která se dále dělí do pěti podkapitol. V první z nich zmíníme několik informací o sbírce pečetí. To znamená rozsah sbírky, počet pečetí, její uspořádání a uložení. Přestože o sbírce nemáme dostatečné informace, budeme se také snažit nastítnit, jakým způsobem vznikla. Kapitulu doplňuje tabulka, která podává přehled jednotlivých plat s pečetěmi, jejich název a číslo, počet pečetí – včetně chybějících – a jejich součet. Druhou podkapitolu tvoří sfragistická analýza, tj. popis vnějších znaků pečetí, přičemž se pokouší především o vymezení časového rozsahu pečetí. Dělí se do dalších čtyř podkapitol podle vnějších znaků. Heraldickou

---

²⁴ Lucie BLAŽEJOVÁ – Josef KINDL – Jana KUDRNOVÁ, *Představení brněnských a vybraných mimobrněnských sfragistických sbírek*, Brno v minulosti a dnes 27, 2014, s. 259 – 271.

analýzou se zabývá třetí podkapitola. Popisuje heraldické znaky od základních součástí erbu až po honosné kusy. Poukazuje především na úpadkové rysy novověkých erbů a stejně jako sfragistická analýza na tomto základě vymezuje časové období pečeti. Další, v pořadí čtvrtou podkapitolu, tvoří ikonografická analýza. Jejím úkolem je podat přehled používaných motivů na jednotlivých pečetích, případně vysvětlit jejich význam. Pokouší se přiblížit, proč jsou některé prvky používány. Je rozdělena do odstavců podle skupin na zvířata, ptáky, bájná zvířata, lidi (zvláště světci na třech pečetích, které nejsou erbovní), květiny a symboly. Poslední, nejdůležitější podkapitolou je heslovitý popis pečeti. Cílem je shrnout zde základní zjistitelné informace o každé z pečeti, a to tvar, rozměry, barvu, opis, písmo, jazyk, typ pečetního obrazu, popis pečetního obrazu, fyzický stav pečeti, majitele pečeti, zemi a dataci. Pro rod Kagenecků přibývá položka stav majitele pečeti, která by u měšťanů neměla smysl a pokud možno, jsou bližší informace rozepsány v kapitole zabývající se majiteli. Popis pečetního obrazu obsahuje v případě erbovních pečeti především blason. Vzhledem k tomu, že si nejsme jisti, odkud pochází majitel, popisujeme ve všech případech podle českých pravidel. Protože výzkum obsahuje především domněnky, o kterého vlastníka by se mohlo jednat, snažíme se v údajích týkajících se přímo vlastníků podat nejpravděpodobnější možnosti. Ty jsou pak zvýrazněny kurzivou. Otázkou, která se stále řeší je, zda počesťovat jména. V této práci bude jméno majitele pečeti uvedeno vždy v té podobě, ve které se našlo v knihách či na internetových stránkách. Pokud nebyl vlastník nalezen, zůstane jméno ve tvaru uvedeném v opise.

Majitelům se věnuje závěrečná kapitola. Má být vrcholem celého výzkumu. Vede k nalezení vlastníka pečeti. Vzhledem k tomu, že se neví, jak a kdy sbírka vznikla, odkud pocházejí typáře, které jsou v ní otištěny, lidé, kteří je nechali vytvořit a užívali je, není možné se s jistotou dopátrat cíle. Snažíme se však o dohledání dostupných informací, které by nás mohli alespoň navést na správnou cestu. Zároveň dokládáme, jak mohou být důležité nejen zdroje v podobě pramenů, či literatury, ale také zdroje elektronické.

Následuje závěr, který nám poskytuje shrnutí veškeré problematiky a poznatků. Zamýšlíme se nad tím, zda má smysl vkládat do zpracování sfragistických sbírek úsilí,

co nám tato práce může přinést. Protože se pouštíme do oblasti, která je dodnes málo probádána, podáváme rady, jak se popasovat s některými úskalími, která nás mohou při zpracování sfragistických sbírek potkat. Práce může být vodítkem pro další badatele, kteří se tohoto úkolu zhostí.

Poslední část tvoří seznamy pramenů, literatury, elektronických zdrojů a soupis archivních pomůcek. V seznamu pramenů nalezneme hned na prvním místě pečetní sbírku, stěžejní prvek této práce. Následuje výčet prozkoumané korespondence. Seznam literatury řadíme abecedně podle příjmení autora. Cizojazyčná periodika, která nemají autora, jsou uvedena jako poslední. Nakonec jsou uvedeny elektronické zdroje, jimiž jsou především genealogické portály. Poslední místo zaujímají přílohy ve formě fotografií, zachycujících každou popisovanou pečeť zvlášť pro lepší představu a porovnání s popisem. Rovněž předkládáme fotografie popisovaných plat, případně zajímavých detailů pečetí.

Práce má za cíl ukázat, jak se dá pracovat se sbírkou, která nám byla dosud neznámá a nemáme k ní žádné další informace. Nevíme nic o jejím původu a pouštíme se tedy do mravenčí práce plné nástrah a nejistých výsledků. Když ale vytrváme, můžeme z malých střípků vytvořit mnoho důležitých informací.

1 HISTORIE RODU ŠLIKŮ

Jméno Šlik se objevuje v chebských městských knihách už na konci 14. století. Rod pochází z Voigtlandu, kde žili koncem století bratři Mikuláš a Jindřich Šlikové. Mladší Jindřich pak založil českou větev Šliků. Jedním z jeho pěti synů byl Kašpar Šlik,²⁵ jehož zásluhou se rod stává v 15. století známým. Jindřich Šlik byl zámožným chebským soukeníkem a obchodníkem se sukrem.²⁶ Matka Kašpara, Konstancie, byla dcerou chebského měšťana. Kašpar Šlik ji ale ve svých listinách označil za dceru trebizánského markraběte Rolanda a členku rodu hrabat z Colalta. Chtěl tím dosáhnout lepšího původu, aby se mohl stát nejvyšším kancléřem. Tento úřad do té doby zastávali pouze církevní hodnostáři. Vzhledem k nedostatku pramenů, které by její hraběcí původ dokazovaly, se však zřejmě jedná o falza. Dále se mluví o vysokém vzdělání Kašpara, konkrétně o studiu práv v Boloni, což však také nelze dokázat. Roku 1416 se stal písařem v úřadě nejvyššího kancléře císaře Zikmunda. Jeho posty pak rychle stoupaly. Roku 1427 nebo 1428 se dostal na místo protonotáře a roku 1430 dosáhl postavení vicekancléře.²⁷ Pouze o tři roky později završil svou kariéru tím, že byl jmenován prvním světským kancléřem v císařových službách²⁸ a také palatinem.²⁹ Roku 1437 zemřel císař Zikmund Lucemburský, Kašpar Šlik se ale nadále udržel ve své funkci i za císařů Albrechta II. Habsburského a Fridricha III. Habsburského.³⁰ Na Fridrichově dvoře měl ale poté mnoho nepřátel. Byl i přesto, že mu Fridrich důvěřoval, roku 1447 nebo 1448 odvolán a krátce na to, roku 1449, náhle zemřel. V době svého působení stihl vydat mnoho listin, týkajících se především povýšení Šliků do řad říšské šlechty nebo propůjčování a darování lén. O jejich pravosti se však vedou dodnes spory.³¹ Protože krátce po Kašparově smrti zemřeli i jeho potomci, následníky rodu se tedy staly děti jeho bratra Matouše, synové Mikuláš, Jeroným a Kašpar. Ti roku 1485 zdědili po otci především panství Falknov, Loket a Ostrov, čímž se rod Šliků rozdělil na tři větve, a to

²⁵ Otakar VINAŘ, *Pět století Šliků*, Praha 1998, s. 121. (Heraldika a genealogie. Roč. 31. Č. 3-4. Zvláštní otisk.)

²⁶ Marie MARTÍNKOVÁ – Jiřina PEŠTOVÁ – Oldřich TURČÍN, *Rodinný archiv Šliků 1416-1948 (1957)*, Zámorsk 1986, inventář, s. I.

²⁷ O. VINAŘ, *Pět století*, s. 122.

²⁸ M. MARTÍNKOVÁ – J. PEŠTOVÁ – O. TURČÍN, *Rodinný archiv*, s. II.

²⁹ O. VINAŘ, *Pět století*, s. 122.

³⁰ M. MARTÍNKOVÁ – J. PEŠTOVÁ – O. TURČÍN, *Rodinný archiv*, s. II.

³¹ O. VINAŘ, *Pět století*, s. 123 – 124.

Falknovskou, Loketskou a Ostrovskou. Falknovská větev, založená Mikulášem Šlikem, zanikla roku 1666 smrtí Jáchyma Ondřeje, který neměl žádné mužské potomky. Ani Loketská větev, kterou založil Jeroným Šlik, neměla dlouhé trvání. Zanikla roku 1592. Ostrovskou větev založil třetí syn Matouše, Kašpar.³² Jejím významným představitelem se stal jeden z jeho synů, Štěpán, který vybudoval důlní středisko na místě, kde se našly roku 1516 bohaté žíly pro těžbu stříbrné rudy a roku 1517 tuto osadu pojmenoval jako Jáchymov.³³ O dva roky později se zde začaly razit jáchymovské tolary.³⁴ Problém nastal po nástupu Ferdinanda Habsburského na český trůn roku 1526, kdy začaly spory Šliků s Habsburky. Jeho cílem bylo získat kontrolu nad mincovnictvím, Šlikové tedy ztratili právo ražby usnesením sněmu z 9. ledna 1528. Později Ferdinand nařízení zmínil, ale mincovnictví bylo podřízeno tvrdému dozoru. Dále ale toužil po ovládnutí jáchymovských dolů i mincovny. Po soudním procesu, který vyvolal roku 1544, byly Šlikům odňaty doly v Jáchymově i na Loketsku.³⁵ Roku 1547 se Šlikové aktivně zapojili ve Šmalkaldské válce do stavovského odboje proti Ferdinandovi. Po jeho porážce byli tvrdě potrestáni, a to zbavením veškerých práv na Jáchymov. Většina jejich majetků byla proměněna v léna.³⁶ Někteří zástupci ostrovské větve se zúčastnili také protihabsburského povstání v letech 1618 – 1620. Jáchym Ondřej Šlik, narozený v roce 1569, byl dokonce jedním z předních strůjců tohoto povstání. 21. června 1621 byl pak při staroměstské popravě sťat a byla mu uťata pravá ruka.³⁷ V průběhu 16. – 17. století Šlikové vymírali. Chyběli mužští potomci, mnoho zástupců rodu se neoženilo a 15 jich zemřelo násilnou smrtí, převážně ve válce. Pouze ostrovská větev se udržela zásluhou jediného muže, Jindřicha, syna Jiřího Arnošta, prapravnuka Matouše, bratra kancléře Kašpara. Jeho rod se dlouhou dobu udržoval jediným synem. Jindřich se dal na vojenskou dráhu, přičemž bojoval tam, kde bylo potřeba.³⁸ Bojoval mimo jiné pod Valdštejnovým vedením proti Dánům.³⁹ Později se mu dostalo velkého majetku. Z rodinného jmění mu připadlo díky dědictví panství Planá, Kocov a Hauenštejn

³² M. MARTÍNKOVÁ – J. PEŠTOVÁ – O. TURČÍN, *Rodinný archiv*, s. II – IV.

³³ O. VINAŘ, *Pět století*, s. 132.

³⁴ M. MARTÍNKOVÁ – J. PEŠTOVÁ – O. TURČÍN, *Rodinný archiv*, s. IV.

³⁵ O. VINAŘ, *Pět století*, s. 137 – 138.

³⁶ M. MARTÍNKOVÁ – J. PEŠTOVÁ – O. TURČÍN, *Rodinný archiv*, s. IV.

³⁷ TAMTÉŽ, s. V.

³⁸ Otakar VINAŘ, *Pět století*, s. 155 – 156.

³⁹ M. MARTÍNKOVÁ – J. PEŠTOVÁ – O. TURČÍN, *Rodinný archiv*, s. VI.

u Ostrova. Z konfiskátů po Valdštejnovi získal Kopidlno, Ploskovice, Kunštát, Záhořany a Veliš se Starými Hrady. Jindřich Šlik zemřel 5. ledna 1650 a zanechal po sobě jediného syna, Františka Arnošta.⁴⁰ Posledním Šlikem, který razil dukáty a tolary roku 1767 byl Leopold Jindřich, narozený roku 1729. Mnoho zástupců Šliků vykonávalo významné funkce ve službách monarchie. Vyznamenali se také v bojích proti Napoleonovi. Po roce 1948 ztrácí svůj majetek, který jim byl znárodněn. Jejich rod však přežívá dodnes.⁴¹

---

⁴⁰ O. VINAŘ, *Pět století*, s. 157 – 158.

⁴¹ M. MARTÍNKOVÁ – J. PEŠTOVÁ – O. TURČÍN, *Rodinný archiv*, s. XI.

2 POJEDNÁNÍ O FONDU⁴²

Sbírka pečetí, kterou se práce zabývá, je uložena ve Státním oblastním archivu v Zámrsku. Je součástí fondu s názvem *Rodinný archiv Šliků*. Jeho historie sahá až do roku 1581, kdy se v závěti Lorence Šlika objevuje zmínka o tom, že ve sklepě svého domu na Starém Městě Pražském naproti Zlaté ovcí⁴³ má uloženy „listiny, majestáty a všechny spravedlnosti své a svého rodu“. Informace o uspořádání a obsahu archivu se nachází v inventáři pozůstalosti Františka Arnošta Šlika z roku 1675. Spisy byly uloženy v bednách a železných truhlách, označených velkými písmeny A – N. Dále se písemnosti uvnitř truhlic dělily do fachů a fasciкулů a poté byly označeny arabskými čísly. Zřejmě díky dobré péči o písemnosti se jich dodnes dochovalo hojné množství. Například pro listiny byla používána kožená pouzdra a pečeti byly uloženy ve schránkách. Od 19. století byl archiv uložen v pražském šlikovském paláci. Postupem času vyvstala potřeba nového uspořádání archivu. Koncem 19. století se tohoto úkolu ujal Ervín Šlik. Roku 1893 zahájil práci na pořádání archivu a knihovny student Max Dvořák, který šlikovský archiv prostudoval a napsal několik prací týkajících se Šliků. Mimo jiné se zabýval také výzkumem listin Kašpara Šlika. V průběhu jeho bádání se archiv přestěhoval do Kopidlna. Samotné uspořádání provedl otec studenta, Max Dvořák, který pracoval jako zámecký archivář Lobkoviců v Roudnici nad Labem a inspiroval se inventářem jejich rodinného archivu. Vzniklo tak 17 skupin označených římskými číslicemi, uvnitř kterých byly archivní jednotky označovány arabskými číslicemi, vždy od jedničky. Nakonec, vzhledem k malému množství písemností, v posledních šesti skupinách zbyly pouze skupiny I – XI. Roku 1930 byl Rodinný archiv Šliků převezen do Jičíněvsi, přičemž některé archiválie chyběly. Proto se Jindřich Šlik rozhodl, vědom si toho, že se nejspíš písemnosti nevrátí, přečíslovat je, aby na sebe navazovaly. V Jičíněvsi se pokračovalo v doplňování a pořádání archivu. Tvořily se opět nové skupiny archiválií: XII. Rodinná korespondence, XIII. Obligace, dlužní listiny, XIV. Hospodářské spisy, XV. Právní záležitosti, XVI. Běžné, XVII. Rodinné památky, XVIII. Novodobé opisy šlikovských archiválií a XIX. Knihovna. I přesto některé písemnosti nebyly zařazeny. Naopak úplně nebo téměř prázdné zůstaly

⁴² M. MARTÍNKOVÁ – J. PEŠTOVÁ – O. TURČÍN, *Rodinný archiv*, s. XI – XXI.

⁴³ Jedná se zřejmě o dům na adrese Karlova ulice 15/160, Praha 1 - Staré Město.

skupiny: XIII., XIV., XVI. a XVII. Roku 1948 se Rodinný archiv Šliků přesunul do tehdy zřízeného Oblastního zemědělsko-lesnického archivu v Jičíně. Písemnosti, které zůstaly po roce 1930 uloženy na zámku v Kopidlně, byly předány roku 1945 Zemskému archivu v Praze. Se zbytkem šlikovských archiválií se spojily až ve Státním oblastním archivu v Zámrsku, kam byl uložen Rodinný archiv Šliků od roku 1960. V únoru 1961 sem byly předány i archiválie z Národního archivu⁴⁴ v Praze, to znamená pět listin z let 1661 – 1849, 83 knih a 21 kartonů. Roku 1965 se uspořádání a inventarizování archivu ujali archivářka Jarmila Rajmová a dokumentační pracovník Michal Svatoš. Byla obnovena poslední manipulace obsahující skupiny I – XIX. Tato část byla pojmenována „první archivní manipulace“. Vytřídily se odsud písemnosti, které se sem přidávaly později a náležely do archivního fondu Ústřední správy šlikovských velkostatků. Zbytek fondu tvořily písemnosti, které dosud nebyly uspořádané a archiválie, které v roce 1930 zůstaly v Kopidlně. Vytvořila se z nich manipulace „fachová“ a manipulace „římských čísel“. Některé spisy však ani přesto nenašly své místo, a proto byla vytvořena nová manipulace věcná. Roku 1966 vedoucí 2. oddělení Věra Sekotová inventarizovala fond podle vlastního schématu, ale tato forma neměla dlouhého trvání. V červenci 1967 se jednalo o rekonstrukci Dvořákova schématu, upraveného a rozšířeného ve 30. letech. Návrh zpracovaly Gabriela Čechová a Jarmila Hanzalová. Díky této struktuře by se zařadily i písemnosti z „římské“ a „fachové“ manipulace a písemnosti nesignované. Signatury by nebyly doplněny, ale písemnosti by se zařadily do příslušného oddělení. Zatím poslední reinventarizace proběhla v letech 1985 – 1986 a provedl ji Oldřich Turčín a Jiřina Peštová podle požadavků návrhu Gabriely Čechové a Jarmily Hanzalové. Skupiny I. – XI. prošly revizí pořádní podle repertáře Maxe Dvořáka, ostatní písemnosti byly zařazeny podle obsahu bez signatury. Většinou byly uloženy do kartonů. Ty, které se nevešly, se uložily jako fascikly. Jen některé knihy, které neměly signaturu XIX, byly uloženy samostatně.

Fond v roce 2001, kdy byl naposledy kontrolován, obsahoval celkem 921 inventárních jednotek. Zahrnuje léta (1230) 1416 – 1948 (1957). Je zde uloženo 20,05 bm materiálů,

---

⁴⁴ V té době Státní ústřední archiv.

z čehož je téměř vše zpracováno a přístupno. Písemnosti jsou psané německy, latinsky, česky a maďarsky.

Fond Rodinný archiv Šliků vyplňuje hlavně soubor privilegií, vydaný z rukou významného představitele rodu Kašpara Šlika, z nichž velká část je považována za kancelářská falza. O některých z nich se historici dodnes dohadují. Další významnou složkou jsou písemnosti o dolování stříbrné rudy v Jáchymově a jáchymovské mincovně, čímž se rod Šliků proslavil. Objevuje se zde také mnoho písemností k historii třicetileté války nebo potlačení revoluce v Uhrách v roce 1848. V rodinné korespondenci najdeme podrobnosti k době napoleonských válek a první poloviny 19. století. Významnou představitelkou Šliků byla Eliška Šliková, umělkyně, jejíž notové záznamy, skicáře apod. jsou tu také uloženy. Fond poslouží i k sestavování místních dějin šlikovských panství nebo pro poznání genealogie Šliků a rodů s nimi spřízněných.

3 PEČETNÍ SBÍRKY V ČESKÝCH ZEMÍCH

Tato pečetní sbírka je jednou z mnoha, které jsou buď uloženy v archivech či muzeích na území České republiky nebo v soukromém vlastnictví. V 18. století se sfragistika zařadila mezi pomocné vědy historické⁴⁵ a začala se rozvíjet sbírkotvorná činnost. Pečetí už nenalzáme pouze jako součást diplomatického materiálu. Stávají se předmětem sběratelského zájmu. K tomu přispěla především sekularizace klášterů za Josefa II., kdy se z písemností, které měly být zničeny, odšťihávaly přivěšené, zavěšené či přitištěné pečetí. Zájemci je poté zařazovali do soukromých sbírek.⁴⁶ Dále se shromažďují typáře, odlitky pečetí a jejich otisky.

Největší sfragistické sbírky se nacházejí v Praze. Základ největší sbírky položil Karel Josef Burde, kustod obrazárny Společnosti vlasteneckých přátel umění. Je uložena v Archivu Národního muzea a čítá více než 40 000 kusů pečetí, pocházejících ze sbírkové činnosti. Karel Josef Burde začal ve dvacátých letech 19. století s počtem 16 000 exemplářů. Pečetí jsou především přitištěny na kousky papírů, někdy jsou odštířeny od původních písemností. Součástí jsou ale i otisky pečetí na tablech, kopie panovníckých pečetí z vídeňských archivů a sádrové odlitky. Vlivem povodně v roce 2002 utrpěla sbírka ztrátou velké části.⁴⁷

Významná je tzv. Eichlerova sbírka, která je také uložena v muzeu. Obsahuje 8 689 otisků pečetí v 74 kartonech.⁴⁸ Cílem Eichlera bylo sestavení nové topografie pro české království. Za tímto účelem rozeslal dotazníky po jednotlivých panstvích, statcích a městech.⁴⁹ Co činí tuto sbírku unikátní, jsou zde uložená pečetidla, již v té době nepoužívaná, dochovaná v dotazovaných kancelářích.⁵⁰

---

⁴⁵ Michal SEVERA – Martin PETRUS, *Sfragistické sbírky u nás, péče o ně a možnosti jejich prezentace (centrální sbírky institucí, vybrané sbírky Liberecka, východních Čech a soukromé sbírky)*, Archivní časopis 64, 2014, s. 260.

⁴⁶ TAMTÉŽ, s. 261.

⁴⁷ TAMTÉŽ, s. 262 - 263.

⁴⁸ Klára WOITSCHOVÁ, *Otisky pečetí v Eichlerově sbírce Archivu Národního muzea*, Časopis Národního muzea, řada historická 181, č. 1 – 2, 2012, s. 75.

⁴⁹ TAMTÉŽ, s. 71 – 75.

⁵⁰ M. SEVERA – M. PETRUS, *Sfragistické sbírky*, s. 263.

Další sbírkou Národního muzea je Sbíрка pečetidel – typářů s časovým rozpětím 13. – 20. století. Nalezneme zde 1 162 exemplářů rozdělených do šesti skupin: A – panovník a šlechta (457 ks), B – duchovenstvo (139 ks), C – města (91 ks), D – cechy (107 ks), E – úřady (289 ks), F – různé (72 ks). V roce 1995 bylo 640 kusů pečetidel odcizeno z depozitáře muzea na zámku v Křinci.⁵¹ Dosud se 250 pečetidel podařilo dohledat a navrátit a 390 jich stále chybí.⁵²

Národní archiv v Praze je držitelem sbírky pečetidel uložené ve fondu Sbířka typářů.⁵³ Čítá 1 670 kusů typářů a celkem 2046 pečetidel, razidel a punců 13. až 20. století.⁵⁴ Sbířka typářů vznikla z činnosti předchůdců Národního archivu, tedy archivu Českého gubernia, archivu místodržitelství, Archivu Ministerstva vnitra a Archivu Země české. Časový rozsah sbírky sahá od 13. do 20. století. Materiál je rozdělen do pěti skupin: I. politická správa, II. soudní správa, III. finanční a komorní správa, IV. vojenská správa a V. kláštery.⁵⁵

Dalším městem disponujícím několika pečetními sbírkami je Brno. V Moravském zemském archivu je uložena Sbířka typářů, razítek, odlitků a ústřížků s pečetěmi, která je zřejmě nejrozsáhlejší v tomto městě. Tvoří archivní soubor G 125.⁵⁶ Je v ní uloženo celkem 5 289 kusů odlitků, 153 kusů evidovaných razítek a 229 kusů typářů.⁵⁷ Sbířka může být dělena do třech skupin: I. Typáře, II. Odlitky, III. Ústřížky a otisky pečetí. Ty se dále dělí do podskupin.⁵⁸

I Moravské zemské muzeum v Brně je majitelem sfragistického materiálu. Vlastní Sbířku pečetidel Historického oddělení Moravského zemského muzea Brno datovanou

---

⁵¹ Milena BĚLIČOVÁ, *Sbířka pečetních typářů a razítek Archivu Národního muzea*, Časopis Národního muzea, řada historická 181, č. 1 – 2, 2012, s. 57 – 58.

⁵² TAMTĚŽ, s. 61.

⁵³ M. SEVERA – M. PETRUS, *Sfragistické sbírky*, s. 264.

⁵⁴ Karel MARÁZ, *Sfragistika: studijní texty pro posluchače pomocných věd historických a archivnictví*, Brno 2014, s. 49.

⁵⁵ M. SEVERA – M. PETRUS, *Sfragistické sbírky*, s. 265.

⁵⁶ Lucie BLAŽEJOVÁ – Josef KINDL – Jana KUDRNOVÁ, *Představení brněnských a vybraných mimobrněnských sfragistických sbírek*, Brno v minulosti a dnes 27, 2014, s. 264 – 265.

⁵⁷ M. SEVERA – M. PETRUS, *Sfragistické sbírky*, s. 268.

⁵⁸ L. BLAŽEJOVÁ – J. KINDL – J. KUDRNOVÁ, *Představení*, s. 264 – 265.

do období let 1500 – 1899. Obsahuje pečetidla z oblasti cechovní, městské a obecní, církevní, šlechtické a firemní.⁵⁹

V archivu města Brna můžeme vidět sbírku typářů (označenou U16) z 15. – 20. století. Obsahuje jak pečetidla, tak i novodobá razítka a otisky pečetí. Pečetidla a razítka pocházejí z provenience brněnské městské samosprávy, ale také připojených obcí, cechů, spolků a soukromoprávních původců. Rodinný archiv Trappů (T43) obsahuje jeden karton sbírky pečetních otisků. Sběratelem je Moritz Wilhelm Trapp, po němž v činnosti pokračoval jeho synovec Bruno Mořic Trapp až do odsunu rodiny z Brna v roce 1945. Sbíрка zahrnuje dobové otisky pečetí a pečetí vystřižené z písemností.⁶⁰

Kratochvílova sbírka je vlastnictvím soukromého majitele, pana Libora Kratochvíla. Obsahuje 1 500 otisků, originálních pečetí a odlitků ze 14. – 19. století. Nalezneme zde pečetí šlechtické, městské, církevní, úřední, řemeslné, cechovní a další blíže neurčené.⁶¹

Také Opava uchovává několik sfragistických sbírek. První z nich najdeme ve Slezském zemském muzeu. Jedná se o Heraldicko-sfragistickou sbírku vzniklou z popudu Edmunda Wilhelma Brauna, kustoda a pozdějšího ředitele zemského muzea, který se snažil vytvořit přehled dochovaných pečetí ze svého působiště. Najdeme zde pečetí, odlitky, papírové pečetí a typáře ze 17. – 19. století. Heraldicko-sfragistická sbírka se skládá z několika skupin.⁶² První, Sbíрка odlitků slezských pečetí, obsahuje 1547 sádrových odlitků. Tvoří je především slezské, částečně i moravské pečetí zemské, šlechtické, městské, cechovní a církevní provenience ze 13. – 19. století. Druhou z nich je Sbíрка pečetí rajhradského kláštera. Zahrnuje cca 3 000 otisků pečetí, hlavně církevní provenience ze 17. – 19. století. Třetí část pochází od soukromých sběratelů. Nejznámější je tzv. Wiebeckeho sbírka s knihou, ve které jsou nalepené ústřížky archiválií s originálními pečetěmi z 18. století, především saské provenience. Slezské

---

⁵⁹ M. SEVERA – M. PETRUS, *Sfragistické sbírky*, s. 267.

⁶⁰ TAMTÉŽ, s. 267.

⁶¹ L. BLAŽEJOVÁ – J. KINDL – J. KUDRNOVÁ, *Představení*, s. 265 – 266.

⁶² M. SEVERA – M. PETRUS, *Sfragistické sbírky*, s. 269.

zemské muzeum vlastní i sbírku typářů, čítající cca 100 kusů z 15. – 20. století z oblasti cechů slezských měst, panství, spolků a soukromých osob.⁶³

Zemský archiv v Opavě disponuje Sbírkou odlitků pečetí, jejímž základem jsou odlitky pečetí z listin moravských a slezských klášterů patřících původně Moravskému zemskému archivu v Brně.⁶⁴ Opatřil je Říšský archiv, když se z Brna do Opavy přesouval archivní materiál patřící do záborového pásma.⁶⁵ V roce 1983 sem patřilo 345 kusů původních odlitků. Jejich počet se ale později ještě proměňoval. Do fondu patří také soubor deseti kusů odlitků pečetí města Uničova. Dále sem náleží cca 2 500 ústřížků s originálními pečetěmi, otisky a odlitky, které archivu prodal vnuk brněnského sběratele a filatelisty Bohumila Skandery. Archiv také vlastní Sbíрку otisků pečetí a razítek Adolfa Hrodka. Tvoří ji úřední razítka, poštovní nálepky různých úřadů a otisky dnes již neexistujících typářů provenience církevní, městské, cechovní atd. Sbířka typářů je další součástí, obsahující pečetidla z 15. – 20.st.⁶⁶

O jednotlivých sbírkách se příliš neví. Pro badatele je prozatím důležitější pracovat s pečetěmi připojenými k písemnosti, přičemž mohou dostat mnohem více informací. Sfragistická sbírka z Rodinného archivu Šliků obsahuje 466 pečetí na šestnácti platech. Je příkladem toho, jak velký rozdíl je mezi tím, když písemnost máme a nemáme. O této sbírce nejsou dostupné žádné další informace. Nikdo se jí dosud ani nezabýval. Ocítáme se tedy na úplně neznámé půdě. Listina by nám poskytla alespoň lokalitu, ve které máme hledat, případně období. Mohla by nám také pomoci v rozklíčování motivů použitých v pečetí. Napovědět nám něco o postavení majitele. Bez ní lze některé symboly těžko identifikovat. I přesto se s ní dá pracovat a zjistit mnoho informací.

---

⁶³ L. BLAŽEJOVÁ – J. KINDL – J. KUDRNOVÁ, *Představení*, s. 263.

⁶⁴ TAMTÉŽ, s. 264.

⁶⁵ M. SEVERA – M. PETRUS, *Sfragistické sbírky*, s. 270.

⁶⁶ L. BLAŽEJOVÁ – J. KINDL – J. KUDRNOVÁ, *Představení*, s. 264.

4 SBÍRKA PEČETÍ Z RODINNÉHO ARCHIVU ŠLIKŮ

4.1 INFORMACE O SBÍRCE PEČETÍ

Tato práce je zaměřena na část ze sbírky pečetí uložených ve fondu Rodinný archiv Šliků. Jsou uloženy pod inventárním číslem 905 jako fascikly č. 21 a 22. Jejich původ není znám. Nelze také jednoznačně určit, jak a kdy tato sbírka vznikla. Pravděpodobně je, že pečetní lak byl nanesen na papír či karton a následně byl otisknut typář. Hotové pečeti se poté vystřihly a byly nalepeny na černá plata podle určitých skupin, o nichž bude pojednáno později. Jedná se tedy zřejmě o slepé otisky typářů, pečeti tudíž nebyly vystřiženy z listin. Také jejich časový rozsah⁶⁷ odpovídá tomuto způsobu pořizování.⁶⁸

Sbírka obsahuje dohromady 16 plat, na nichž je celkem 466 dochovaných pečetí. Podle prázdných míst lze usoudit, že 26 pečetí chybí. Ke sbírce patří také obálka čítající 20 pečetí, z nichž některé mají určené majitele. Plata jsou ve většině případů nadepsána římskými číslicemi s názvem ukazujícím na stav vlastníků. Najdeme zde však i výjimky, přičemž plata V., VIII. a XV. jsou označena pouze čísly, plato číslo XIII. je tu dvakrát, jednou s popiskem, jednou bez popisku. Jedno plato není označeno vůbec. Pečeti na platech jsou ve většině případů popsány čísly psanými bílou barvou. Často se ale stává, že čísla jsou už smazána, na některých platech nemají pečeti čísla vůbec. Někde jsou naopak vedle původních čísel dopsána další, zřejmě obyčejnou tužkou. Plata s pečetěmi mají rozměry 41,5 x 27 cm a jsou uložena po osmi kusech ve dvou fasciklech s rozměry 43 x 28,5 x 7 cm.

Zpracována budou plata číslo V. a VII. Nachází se na nich celkem 35 pečetí. Podle sedřené části na platu V. lze usoudit, že jedna pečeť chybí. Celkově jsou tyto pečeti více poškozené, než na platu VII., některé nejsou kompletní. Na tomto platu nemáme pečeti nijak označené oproti tomu druhému, které má pečeti číslované nejspíše bílým inkoustem, který je na některých místech špatně viditelný. Co se týče rozdělení, na platu číslo V. najdeme převážně pečeti rodu Kagenecků a na druhém, jak je nadepsáno, pečeti měšťanské.⁶⁹

⁶⁷ Jedná se o pečeti novověké, nejčastěji zřejmě 18. – 19. století.

⁶⁸ Srov. Jarmila KREJČÍKOVÁ – Tomáš KREJČÍK, *Úvod do české sfragistiky*, Ostrava 1989, s. 74.

⁶⁹ Jedná se o podskupinu tzv. nešlechtické sfragistiky, viz J. KREJČÍKOVÁ – T. KREJČÍK, *Úvod*, s. 72.

Sbírka obsahuje tyto plata:

Číslo	Popis	Počet pečeti	Chybějící pečeti
I.	Fürsten	23	8
II.	Freiherrn	45	0
III.	Klostereiegek? ⁷⁰	13	11
IV.	Allianzwappen	35	2
V.	nepopsáno	13	1
VI.	Staordesherrn? ⁷¹	19	0
VII.	Bürgerliche	22	0
VIII.	nepopsáno	4	0
IX.	Grafen	63	0
X.	Freiherrn	67	0
XI.	Adel	69	1
XII.	Adel	42	0
XIII.	Grafen	7	0
XIII.	nepopsáno	6	0
XV.	nepopsáno	2	2
neočíslováno	nepopsáno	16	1
obálka	nepopsáno	20	0
Celkem pečeti		466	26

⁷⁰ Nápís špatně čitelný.

⁷¹ Nápís špatně čitelný.

4. 2 SFRAGISTICKÁ ANALÝZA

V období, z něhož pečeti pocházejí, již nelze spoléhat na pravidla uvedená v příručkách a kompendiích zabývajících se středověkou sfragistikou. V novověku se mnohé začíná lišit. Pečetitelů přibývá. Také počet typářů na jednoho člověka začíná stoupat.⁷² Je tedy na místě začít „rozlišovat mezi pečetními typy, kdy k jednomu pečetnímu typu náležejí všechny pečeti zhotovené otiskem jednoho pečetidla, a mezi pečetními druhy, kdy k jednomu pečetnímu druhu náležejí všechny pečeti se stejným významem a stejnou funkcí, a to i u různých majitelů.“⁷³ Problém, se kterým se potýká i tato práce je, podle jakých kritérií rozdělit pečeti na pečetní druhy. Dříve většinou platila pravidla, podle kterých jsme se mohli řídit. Odvíjela se od velikosti pečeti, jejich tvaru, obsahu legendy nebo podoby pečetního obrazu, případně nám mohlo pomoci znění koroborace v listině. V 17. století se začínají jednotlivé znaky prolínat.⁷⁴ V našem případě tedy nelze pečetní druhy jednoznačně určit, vzhledem k tomu, že nemáme k dispozici jiné pečeti majitelů (pokud ještě nějakými disponovali), ani listinu, jejíž koroborace by nám mohla mnohé napovědět.

V případě datování pečeti je nejdůležitější řídit se použitým písmem a také především indiciemi, které nám dává samotný obraz. Musíme si všimnout, do jaké míry jsou dodržována heraldická pravidla ve vyobrazení erbů. Tyto indicie napomohou určení doby vzniku pečeti. S tím souvisí i celková prokreslenost pečeti. Čím dokonalejší a detailnější je obraz, tím budeme směřovat k novějšímu období.

4. 2. 1 Pečetní látka

V případě výběru pečetní látky hraje svou roli použitý psací materiál pro danou písemnost, způsob připojení pečeti, klimatické podmínky a v neposlední řadě také druh písemnosti a náklady spojené s výrobou. Popisované pečeti jsou přitištěné na papíře či kartonu, tudíž je nutné použít lehký materiál. Protože se jedná zřejmě pouze o sbírku otisků typářů, není nutné ani vynakládat velké prostředky na zhotovení. Proto je

---

⁷² Martina BOLOM-KOTARI, *Pečeti hradiských premonstrátů v pozdním středověku a raném novověku*, Červený Kostelec 2015, s. 69 – 70.

⁷³ TAMTÉŽ, s. 73.

⁷⁴ TAMTÉŽ, s. 74 – 77.

použitým materiálem pečetní lak. Pečetilo se jím od 16. století a používá se dodnes,⁷⁵ což nám opět napoví, že pečeti pocházejí z novějšího období. Zpočátku se využíval pouze pro zapečetění listů, ale v 17. – 18. století se rozšířil i na jiné písemnosti a téměř nahradil pečetní vosk.⁷⁶

4. 2. 2 Barva, tvar a velikost pečeti

Barva pečeti v období, ve kterém se pohybujeme, už zcela nevyovídá o postavení jejího majitele. Téměř všechny popisované pečeti mají červenou barvu různých odstínů. Už neplatí tvrzení, že červená pečeť je honosnější, než pečeti jiných barev, jak tomu bývalo především v 15. století. Pečetění červeným voskem bylo často udělováno pouze jako privilegium, přesto se našly výjimky, kdy vydavatel nedbal na tato pravidla.⁷⁷ Pouze pečeť č. 3 se liší, její barva je šedá. Jelikož základními barvami jsou přirozená, červená, černá a zelená,⁷⁸ je toto zbarvení neobvyklé, ne však nemožné. Důležitým faktem je, že sbírka pravděpodobně vznikala pomocí otisků typářů do pečetního laku naneseného na papíru či kartonu. Barva pečetního laku tedy v tomto případě nehraje velkou roli. Cílem bylo pouze zachytit podobu typáře pro pozdější využití. V případě, že by došlo k jeho poničení nebo ztrátě, jeho původní vzhled bude zvěčněn ve sbírce. Záměrem tedy bylo otisknout typář do aktuálně dostupného pečetního laku, proto se může stát, že jeho barva není obvyklá při pečetění písemností.

Co se týče tvaru, drtivě převažují pečeti okrouhlé a oválné, což nám k určení období příliš nenapoví. Tento tvar se používal už od počátků a byl hojně využíván i v době, kdy se výběr rozšířil. Nejčastěji pečeti typářem tohoto tvaru panovníci či města.⁷⁹ Jsou tu však tři výjimky. Pečeť č. 15 má tvar oválu, s obloukově vykrojenou spodní částí. Pečeť č. 20 je osmiboká a pečeť č. 22 je obdélníková se zaoblenými rohy. Zde už můžeme mluvit o novější době, přičemž je pravděpodobné, že se jedná o 16. století a dále.⁸⁰

---

⁷⁵ J. KREJČÍKOVÁ – T. KREJČÍK, *Úvod*, s. 15.

⁷⁶ TAMTÉŽ, s. 15.

⁷⁷ J. KREJČÍKOVÁ – T. KREJČÍK, *Základy heraldiky, genealogie a sfragistiky*, Praha 1987, s. 237.

⁷⁸ TAMTÉŽ, s. 237.

⁷⁹ J. KREJČÍKOVÁ – T. KREJČÍK, *Úvod*, s. 16.

⁸⁰ TAMTÉŽ.

Vzhledem k tomu, že použitým materiálem je pečetní lak, velikost pečetí je různá. V případě této práce se nacházíme mezi rozměry největšími 66 x 55 mm a nejmenšími 15 x 12 mm. Výška a šířka některých se občas liší pouze o 1 mm. Důvodem může být chybný otisk, ale v popisu pracujeme s faktem, že otisk je správný.

Dříve velikost pečetí mnoho vypovídala o jejím druhu a významu majitele. Dnes už nemůžeme přesně říct, že se jedná například o pečeť velkou či o signet, nemáme-li dostatečnou znalost jejího majitele a jeho dalších pečetí, což je také případ této práce. Nejčastěji se s velkou pravděpodobností jedná o pečeť osobní hlavní, především u měšťanů, protože ti více pečetí často ani nemívali.⁸¹ Není to však pravidlem.

4. 2. 3 Pečetní motiv

Co by mohlo lépe charakterizovat člověka, než jeho vlastní erb? Nejspíše nic. Také téměř všechny zkoumané pečeť jsou erbovní. Vyskytují se případy, kdy je erb kompletní, někdy je ale zobrazen jenom samotný štít. Pouze dvě pečeť se vymykají, a to č. 30 a 33. První z jmenovaných sice obsahuje erb, ale pouze jako doplňující prvek. Jedná se především o pečeť hagiografickou, doplněnou o topografické a erbovní motivy. Na pečeť č. 33 je vyobrazena postava světce, což znamená hagiografický typ pečetního obrazu. Kromě toho, že se svým typem pečetního obrazu odlišuje od ostatních, má ještě jednu zvláštnost. Obraz je ve vosku otisknut negativně. Typář byl vyryt buď reverzivně nebo jde o odlitek z již existující pečeť.

Dalším prvkem je ohraničení pečeť. Častým motivem je vavřínový věnec. Ne vždy obíhá souvisle po celém obvodu. V mnoha případech je přerušen po čtvrtkách sponou nebo růžemi. Někdy jsou tyto prvky také kombinovány. Vavřínové věnce tu pak mohou být dva, přičemž jeden obíhá v dolní polovině a druhý v té horní.

4. 2. 4 Pečetní texty

Pečetní texty se na pečetích vyskytují ve formě opisu nebo nápisu. V této práci se setkááme s oběma variantami. Opis především vystihuje jméno majitele a jeho hodnosti. Nachází se tu ve dvou formách. První možností je jméno uvozené slovem

---

⁸¹ Karel MARÁZ, *Sfragistika: studijní texty pro posluchače pomocných věd historických a archivnictví*, Brno 2014, s. 18.

sigillum (nebo jeho zkratkou či písmenem S) následované genitivem. Tuto formu sledujeme především na druhém platě s pečetěmi rodu Kagenecků. Druhou možností je opis začínající jménem v nominativu. Tento způsob se objevuje od poloviny 16. století, paralelně k běžnějšímu užívání nižších pečetních druhů. V 17. a 18. století tato forma převažuje.⁸²

V textech se vyskytují také zkratky, které jsme se pokusili rozklíčovat. V některých případech však nelze tvrdit s jistotou, že je rekonstrukce správná, vzhledem k nedostatku dalších informací, například v podobě připojené písemnosti apod. Opisy jsou často umístěny na stuhách či páskách nebo odděleny linkou. V některých případech jenom volně obíhají kolem pečetního obrazu. Jednotlivá slova v pečetních opisech bývají rozdělena, a to především tečkami a dvojtečkami. Někdy se setkáme i s hvězdami, růžicemi, větvičkami a kříži, které zpravidla pečetní opis také uvozují či ukončují. Pokud je nutné zdůraznit počátek a konec opisu, u erbovních pečetí se řídíme podle heraldických pravidel, která na něj aplikujeme, tj. popisujeme směr stranově obráceně. Náplní pečetních nápisů jsou letopočty nebo samostatné litery, které pravděpodobně znamenají zkratku jména majitele. Další formou jsou hesla umístěná na stuze jako součást erbu.

Použitým jazykem je nejčastěji latina, ale objevuje se i němčina. Ani písmo se příliš nestřídá, většinou se jedná o humanistickou majuskulu, objevující se na pečetích od počátku třicátých let 16. století.⁸³ Výjimku tvoří pouze pečeť č. 6, kde se písmo podobá spíše novověké kapitále, jak ji popisuje Jiří Roháček ve své knize *Epigrafika v památkové péči*.⁸⁴

---

⁸² V příručkách a kompendiích zabývajících se sfragistikou se setkáváme s názorem, že způsob začínající slovem *sigillum* je novější - srov. J. KREJČÍKOVÁ – T. KREJČÍK, *Úvod*, s. 18. Novější výzkum nám však ukazuje, že tomu tak není a autorka tuto skutečnost dokládá na pečetích hradiských premonstrátů, kterými se ve své práci zabývá. Srov. M. BOLOM-KOTARI, *Pečetě*, s. 103.

⁸³ M. BOLOM-KOTARI, *Pečetě*, s. 100.

⁸⁴ Jiří ROHÁČEK, *Epigrafika v památkové péči*, Praha 2007, 102 s.

4.3 HERALDICKÁ ANALÝZA

Jak už bylo zmíněno ve sfragistickém komentáři, bakalářská práce se zabývá především erbovními pečetěmi. Jedná se o pečeti novověké. Vyskytují se zde ale i výjimky, u kterých není možné přesné určení časového období bez identifikace majitele. Konkrétně například pečeť č. 6 by se dala podle užitého písma, novověké kapitály v kvadrátním modu, zařadit přibližně do $2/2$ 16. století. Prokreslenost pečeti a celková stylizace ale poukazuje spíše na novější dobu.

Přehnaná stylizace je znakem většiny zkoumaných pečeti. Heraldika se v této době považuje za úpadkovou,⁸⁵ což se na erbech použitých na pečetích rozhodně prokázalo. Ve většině případů již není možný popis dle středověkých heraldických pravidel. Mnoho znaků se už od tohoto systému odlišuje. To nejlépe potvrzuje pečeť č. 34, která se vymyká téměř všemu. V pečetním poli se zřejmě nachází kartuše.⁸⁶ Za hlavní znak úpadku považují členění štítu, který nejenže je dělený na čtyři pole, ale ve dvou z nich jsou další čtyři pole, navíc šikmo dělené břevnem a jedno pole obsahuje další štít se srdečním štítem. Zvláštností je také hodnostní klobouk, který má pouze 4 střípce po každé straně. Nemusí se ale jednat o úpadkový prvek. Buď se tvůrci pečetidla na typář nevešla druhá řada se dvěma střípci, proto ji vynechal, pak by se mohlo jednat o biskupa, opata, apoštolského protonotáře, papežského domácího preláta, tajného komořího nebo kaplana, generála řádu, papežského komořího nebo probošta.⁸⁷ Nebo se tvůrce pečetidla řídil podle pravidel ze 14. století, kdy se počítalo podle uzlů a 4 uzly znamenaly arcibiskupa. Tento způsob se ale nikdy jednotně nedodržel.⁸⁸

Obecně se u zkoumaných pečeti vyskytuje velká variabilita tvarů štítů. Jednoznačně převažují štíty polské s různě zakulacenými tvary. Často se objevuje také kartuše, která symbolizuje především období baroka. Co se týče štítů francouzských, španělských apod., ani ty v některých případech nejsou zobrazeny podle přesných pravidel. Konkrétně se jedná o pečeť č. 2, kde je zobrazen gotický štít, který má ale useknuté rohy. U pečeti č. 4 má španělský štít nezvykle prohnuté strany. V pečeti č. 6 u nás

⁸⁵ J. KREJČÍKOVÁ – T. KREJČÍK, *Základy*, s. 24 – 25.

⁸⁶ Kartuše = štít zdobený rostlinnými, věcnými či figurálními motivy.

⁸⁷ Milan BUBEN, *Encyklopedie heraldiky*, Praha 1999, s. 200.

⁸⁸ TAMTÉŽ, s. 199.

zvítězila varianta gotického štítu, ale vzhledem k prohnutí stran špičky by se mohlo jednat i o francouzský štít. Dále je potřeba upozornit na pečeť č. 11, kde je španělský štít proveden spíše v hranatém tvaru. Na pečetě č. 18 má zase vypouklou vrchní stranu. Sledujeme také až nezvyklou členitost štítu, známou též pro období úpadkové, novověké.⁸⁹ Ta je patrná především na pečetě č. 34, o které už zde byla zmínka.

V několika vyobrazených erbech se objevují šrafy. Není zřejmé, zda se jedná o tinkturu nebo pouze o určitou stylizaci. Z toho důvodu je popsán ve všech případech pouze způsob šrafování.⁹⁰ Téměř jistě můžeme určit pouze šrafy ve štítech na pečetích rodu Kagenecků, kteří používají červený štít kosmo dělený stříbrným břevnem. Mezi nimi je jediná výjimka, a to pečeť č. 25. Je tu zachycen tečkovaný štít kosmo dělený břevnem. Pokud bychom šrafy převedli na barvy, jednalo by se o zlatý štít kosmo dělený stříbrným břevnem, což není podle heraldických pravidel možné. Z toho usuzuji, že štít je pouze vyzdobený. Tomu by nasvědčovala i celková zdobnost erbu.

Samotné vyobrazení na erbech je často také velkým problémem. Nenacházejí se zde už pouze obvyklé heraldické figury, nýbrž jsou zobrazovány více realisticky, prokresleněji a ve svém přirozeném prostředí. Jsou tedy těžko popsitelné. Tento jev se týká hlavně pečetí č. 13, kde se nachází zajíc ve skoku zobrazený v lese, č. 17, kde je naznačena zem, po které pes kráčí a mraky nad ním, na pečetě č. 18 se kozorožec opírá o skálu porostlou květy, pečeť č. 19 znázorňuje jednorozce protáhlého do nezvyklého tvaru, erb vyobrazený na pečetě č. 30 má na sobě veverka na třech pahorcích vzhlížející k růži. Jsme tu svědky dalšího úpadkového znaku, kdy přestávají platit heraldická pravidla.⁹¹ Opět tedy směřujeme k období novověku.

V erbech jsou využity přilby kolčí a naprosto převažuje využití turnajové přilby, která se vyskytuje na dvaceti pečetích. Často je na štítě položena mřížková přilba⁹² jako varianta turnajové. Většinou se však typově neodlišují, proto je v mé práci používán pouze termín turnajová přilba. V některých případech mají helmy mírně odlišné tvary,

⁸⁹ Karel SCHWARZENBERG, *Heraldika*, Uherské Hradiště 1992, s. 30 – 31.

⁹⁰ M. BUBEN, *Encyklopedie*, s. 14 – 16.

⁹¹ K. SCHWARZENBERG, *Heraldika*, s. 31.

⁹² Stanislav HOŠŤÁLEK, *Vývoj středověkých přileb obrněného jezdeckva v Čechách a na Moravě a jejich používání v heraldice*. In: II. setkání genealogů a heraldiků. Ostrava 15. – 16. 10. 1983. Sborník příspěvků. Ostrava 1984, s. 71.

může se tedy jednat o jiný druh. Stejně tak, jak se v novověku přetvářejí figury do přirozenější podoby, dostávají se do erbů zřejmě i přilby neznámé pro starší heraldiku. Možná jde ale pouze o stylizaci určitého tvůrce pečetidla. Proto ve výzkumu spolupracujeme jen s heraldickými typy přileb. Mnohé z nich doplňuje náhrdelník. Za další úpadkový prvek považují, že na pečetích č. 4, 9, 11, 25 a 32 chybí na přilbě koruna nebo točenice, která ji obvykle spojuje s klenotem.⁹³

Důležitým znakem úpadku jsou také velice prokreslená příkrývadla, která jsou v případech pečetí s kartuší i těžko od ní odlišitelná. Na pečetí č. 25 dokonce příkrývadla zakončují růže. U pečetí, kde jsou znázorněné šrafy a můžeme se tedy domnívat, že jde o tinktury, také nejsou pravidla zcela dodržována. Kov by měl zaujímat vnitřní stranu příkrývadla, zde je to často zobrazeno obráceně. V novověku tento jev však není ničím neobvyklým. Navíc pokud mluvíme o erbech měšťanů, ti se už od počátku nemuseli těchto pravidel striktně držet.⁹⁴

V některých erbech nechybí ani hodnostní koruny a klobouky. U pečetí č. 2 se nachází v jednom erbu přilba, znázorňující šlechtický stav a hodnostní klobouk se šesti střapci, znázorňující stav církevní. Tento prvek ale opět v novověku není nezvyklý. Nejasné vyobrazení sledujeme u pečetí č. 34, kde jsou pouze 4 střapce. Tento problém byl nastíněn už dříve. U pečetí č. 4 je u kartuše vynechána přilba s klenotem a příkrývadly, což se objevuje v období baroka. Zdobí ho pouze panská koruna, z níž se později vyvinula koruna hodnostní.⁹⁵

Za další vodítko k zařazení pečetí do období pozdějšího lze považovat v některých případech nepoměr jednotlivých součástí erbu. Nejvíce můžeme tento jev pozorovat u pečetí č. 25 s velmi malou přilbou oproti klenotu v podobě vyrůstajícího vousatého muže se špičatou čepicí, který svou velikostí převyšuje štít. Na pečetí č. 26 drží erb nezvykle velký štítonoš až v oblasti koruny položené na přilbě.

---

⁹³ J. KREJČÍKOVÁ – T. KREJČÍK, *Základy*, s. 42.

⁹⁴ K. SCHWARZENBERG, *Heraldika*, s. 145.

⁹⁵ František KUČERA, *Tvarový vývoj štítu v renesanci a baroku*. In: II. setkání genealogů a heraldiků. Ostrava 15. – 16. 10. 1983. Sborník příspěvků. Ostrava 1984, s. 68.

Podle jednotlivých znaků erbů můžeme téměř s jistotou říci, že pečeti budou novověké. Každá z nich skrývá mnoho nápověd vedoucích nás k tomuto závěru. Předchozí výzkum nás tedy vede do období od 16. století dále.

4.4 IKONOGRAFICKÁ ANALÝZA

Na zpracovávaných pečetích se objevují prvky z různých oblastí. Nechybí tu lidé, zvířata, rostliny, bájná zvířata, světci, biblické výjevy a další symboly. Množství použitelných motivů je tedy nepřehledné. Motiv může být mluvčím či rodovým znamením, může vyjadřovat určité vlastnosti nebo povolání. Některé znaky mohou být pouze symbolické nebo směřovat ke křesťanské ikonografii. Někdy se v erbu promítá také znamení pána, například v případě ministeriality.⁹⁶ V této kapitole budou figury popsány, případně bude poukázáno na některé nejasnosti.

Nejčastěji jsou na pečetích vyobrazena zvířata. V erbu na pečeti č. 3 jsou vyobrazeni nejspíše tři krabi umístění v obráceném trojhranu. Vzhledem k tomu, že se popis kraba nenachází v neznámějších encyklopediích heraldiky,⁹⁷ nejedná se zřejmě o častou figuru. Druhou variantou by mohli být tři andělé s rozpřaženými křídly. K bližšímu určení by nám mohlo pomoci určení majitele pečeti, což vzhledem k absenci listiny nebo alespoň opisu není možné. Na pečeti č. 7 sledujeme dva vlky nesoucí pohár. V tomto případě se nejedná o nic jiného, než mluvčí znamení, vzhledem k opisu, který zní GEORGIUS WOLFF. Pohár by pak mohl vyjadřovat povolání zlatníka.⁹⁸ Další část zvířete, kančí hlavu, nese erb na pečeti č. 11. Jejím nejvýznamnějším nositelem je rod Buziců a různé linie od něj pocházející. Erb na pečeti č. 13 má na sobě jako hlavní motiv zajíce. Pečeť č. 17 vyobrazuje na erbu psa nebo vlka.⁹⁹ Dalším zvířetem je kozorožec, objevující se na pečeti č. 18. Vzhledem k tomu, že se opírá zřejmě o skálu, mohlo by se jednat také o kamzíka, který je tak často zobrazován. K určení, že vyobrazeným zvířetem je spíše kozorožec mě vedou jeho dlouhé zahnuté rohy. Na břevnu erbu v pečeti č. 20 je malé, těžko identifikovatelné zvíře. Zřejmě jezevec nebo medvěd. Také na pečeti č. 22 lze těžko určit, o jaké zvíře se jedná. Jsou vidět krátké

---

⁹⁶ Kageneckové byli ministeriály Štrasburského biskupa. Jeho erb se promítnul do vyobrazení erbu Kagenecků. Srov. Martin KOLÁŘ – August SEDLÁČEK, *Českomoravská heraldika – část všeobecná*, Praha 1902, s. 313. Dostupné v elektronické podobě na: <http://www.historie.hranet.cz/heraldika/> [cit. 26. 6. 2016].

⁹⁷ Milan MYSLIVEČEK, *Velký erbovník. Sv. 1. Encyklopedie rodů a erbů v zemích Koruny české*, Plzeň 2005, 391 s.; M. BUBEN, *Encyklopedie*, 459 s.

⁹⁸ Srov. Miroslav MILEC, *Měšťanské, úřednické a řemeslnické pečeti a merky: pečeti z Jihočeských archivů*, Brno 2013, s. 70.

⁹⁹ Bližší vysvětlení viz níže.

rohy a dlouhý ocas. Nejvíce se tedy podobá kráčejičímu teleti. V erbu na pečeti č. 26 vidíme zřejmě berana, což usuzuji podle rohů zatočených dovnitř. Dalšími zvířaty jsou veverka na pečeti č. 30 a zřejmě zajíc na pečeti č. 34. Nakonec nesmí chybět lev, který figuruje na pečetích č. 15, 16 a 27. Důvodem k výběru těchto motivů může být majitelovo jméno vyjadřující nějaké zvíře, které je tak použito jako mluvící znamení. S tím může souviset i znamení rodové, které se přebírá z generace na generaci a může být pouze nějakým způsobem poupraveno. V tomto případě se ale nemusí vždy jednat o znamení mluvící.¹⁰⁰ Často má zvíře poukazovat na vlastnosti držitele pečeti, a to sílu, odvalu, statečnost apod. To platí především pro lva nebo orla. Další záminkou je zastrašit nepřítele. V neposlední řadě může zvíře v pečeti značit povolání.

Zvláštní skupinou jsou ptáci. Erb na pečeti č. 9 nese vyobrazení ptáka v prvním a čtvrtém poli. Protože je klenotem čáp, mohlo by se jednat o jeho mládě. Nelze ale vyloučit ani jiný druh ptáka, přičemž asi nejpodobnější by byla husa. V pečeti č. 12 nelze jednoznačně určit druh. Podle krátkého zobáku bychom mohli uvažovat o bažantovi nebo jestřábovi, zobrazený pták má ale příliš dlouhý krk. Další možností se jeví opět husa. Na stejný problém narážíme u pečeti č. 20. Nelze určit druh ptáka. Vzhledem k tomu, že pták má ještě něco vyobrazeného nad hlavou, mohlo by se jednat o kohouta s hřebínkem nebo o páva s korunkou. Zobrazení by však bylo nezvyklé. Může se také jednat o korunu, kterou má pták nasazenou na hlavě. Jednoznačně můžeme pojmenovat orla, který se nachází na pečeti č. 27. Na pečeti č. 34 sledujeme ptáka v podobě labutě s rozpřaženými křídly.

Na třech zpracovávaných pečetích se objevují bájná zvířata. Jedno se nachází hned na první z nich ve druhém poli, jeho určení je však nejisté. Může to být bazilišek, který je na znacích znázorňován jako dvounohý dráček s kohoutí hlavou, ostnatými křídly a hadím ocasem. Je o něm známo, že voda, ze které se napije, zůstane už navždy jedovatá. Svým pohledem rozdrťí kámen a spálí vše živé. Zabít ho může pouze tchoř svým zápachem, kohoutí kokrhání nebo zrcadlo, ve kterém když se bazilišek uvidí, nažene sám sobě hrůzu. Hlavním důvodem jeho umístění na erby bylo tedy nahnat

---

¹⁰⁰ S tímto případem se setkáváme u pečeti rodu Kagenecků.

strach jak samotnému baziliškovi, tak nepříteli.¹⁰¹ V pečeti by se však mohlo jednat také o draka, který se často plete s baziliškem, ale i saní. Saň je možné vyloučit z toho důvodu, že většinou mívá na znacích čtyři nohy.¹⁰² Drak je zobrazován jako ještěr, obvykle sedící, se dvěma nohama (lví nebo orlí), křídly netopýra, dlouhým ocasem zakončeným ostnem, psí hlavou a rohem vyrůstajícím z tlamy, z níž ještě šlehají plameny.¹⁰³ Drak v erbech vyjadřuje moc a vládu a řadí se vedle lva a orla k symbolům králů.¹⁰⁴ Obraz baziliška se podobá obrazu na pečeti nejvíce. Navíc je pravděpodobnější, že ve znaku měšťana bude bazilišek, který má chránit před nebezpečím, než drak, který se řadí k symbolům králů. Na pečeti č. 19 sledujeme jednorožce. Jedná se o bájně zvíře podobné koni. Jedinou odlišností je dlouhý spirálovitě vrubovaný roh na čele, rozdvojená kopyta a lví ocas. Podle středověkých bestiářů se jednorožec nedá polapit silou. Jedinou možností, jak ho chytit, je nalákat ho na dívku sedící v lese. Jednorožec zapomene na hněv, položí hlavu do jejího klínu a usne. Nejčastěji se na štítech vyskytuje v období renesance a znázorňuje neohroženost a panenskou čistotu. Jeho roh byl ve středověku znám jako uznávaný lék. Proto se jednorožec nacházel v erbech významných renesančních lékařů.¹⁰⁵ Posledním bájným zvířetem je gryf na pečeti č. 6. V heraldice je zobrazován jako polovina lva (uši, trup, zadní nohy a ocas) a polovina orlice (hlava, krk, křídla, přední pařáty).¹⁰⁶ Vzhledem k tomu, že je vyobrazeným objektem pouze pařát, připadá v úvahu také orel nebo jiný dravec. Symboly v podobě bájných zvířat by měly na pečetích především nahnat strach, znázorňovat ochranu. Lidé zřejmě věřili v jejich magickou moc, proto je používali ve svých pečetích. Gryf a jednorožec mohou také vyjadřovat symbol Ježíše Krista.¹⁰⁷

Další figurou zaujímající místo na několika pečetích je člověk. Nejčastěji ho vidáme jako štítonoše, a to v pečetích č. 23, 24, 26, 27. Zřejmě jím bude rytíř, v jedné ruce držící štít a v druhé prapor. Pouze v pečeti č. 26 nelze jistě určit, co štítonoš ve druhé ruce drží kvůli poničenému obrazu. Na pečeti č. 14 je pod erbem vykreslena polovina

---

¹⁰¹ M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, s. 9 – 10.

¹⁰² TAMTÉŽ, s. 16 – 17.

¹⁰³ M. BUBEN, *Encyklopedie*, s. 105.

¹⁰⁴ M. MYSLIVEČEK, *Velký erbovník*, s. 16 – 17.

¹⁰⁵ TAMTÉŽ, s. 24 – 25.

¹⁰⁶ M. BUBEN, *Encyklopedie*, s. 140.

¹⁰⁷ M. BOLOM-KOTARI, *Pečeti*, s. 121.

člověka, mající v každé ruce bič, jehož identitu nelze blíže určit. Poslední člověk se objevuje v klenotu erbu na pečeti č. 17. V souvislosti s vyobrazením na štítě by to mohl být například pastevec ovcí. Tato skutečnost nás vede k tomu, že vyobrazeným zvířetem tedy nejspíše nebude vlk, ale pes. Naposled je nezbytné zmínit člověka, kterého pozorujeme na více pečetích¹⁰⁸ jako klenot. Je to vousatý muž, který má vždy oděv stejný jako na vyobrazení štítu¹⁰⁹ a špičatou čepici. Ve většině případů je natočený na stranu, výjimkou je pečeť č. 32, kde muž hledí dopředu. V pečeti č. 24 je muž jinak stylizovaný, má v ruce meč a není vidět vyobrazení na jeho oděvu. Do této skupiny je zařazen proto, že je klenotem u stejného štítu, jako ostatní. Ve všech pečetích s vousatým mužem v klenotu se jedná o rod Kagenecků.

Mezi zpracovávanými pečetěmi pouze tři nejsou erbovní, a to č. 21, 30, 33. Všechny spojuje jeden znak. Hlavním motivem je světec. S jistotou lze pojmenovat sv. Petra na pečeti č. 30, protože v ruce drží svůj atribut – klíče. O všem se můžeme přesvědčit v opise, kde je zmíněn. Světce na zbylých dvou pečetích nebylo možné najisto určit. První z nich drží v ruce palmovou ratolest, klasifikující atribut mučedníků, symbolizující jejich vítězství.¹¹⁰ Podle toho tedy nelze nic vyvodit. Identifikující atribut v druhé ruce není zřetelný. Ani v opise se jeho jméno bohužel neobjevuje. Pečeť číslo 33 je obrazově zřetelnější. Objevuje se zde postava v šatech, stojící na podstavci se zkříženými klíči, držící v ruce palmovou ratolest a latinský kříž. Zvláštností je, že není vidět svatozář. Podle atributů jej spíše radíme k světcům. Zkřížené klíče na podstavci by mohly symbolizovat svatého Petra. V kombinaci s latinským křížem by se však spíše mohlo jednat o sv. Jana Sarkandera nebo o sv. Jana Nepomuckého. Oba tyto mučedníky spojuje důvod umučení, a to neprozrazení zpovědního tajemství. „*Informační kanonický proces za blahořečení českého Jana Nepomuckého a moravského Jana Sarkandra byl zahájen téhož roku 1715.*“¹¹¹ Na rytině olomouckého rytce Antonína Freindta jsou obvyklými atributy Jana Nepomuckého rocheta, kožíšek a kříž.¹¹² „*Oba jsou obklopeni*

¹⁰⁸ Pečeti č. 23, 24, 25, 27, 28, 29, 32, 35.

¹⁰⁹ Štít kosmo dělený břevnem.

¹¹⁰ M. BUBEN, *Encyklopedie*, s. 299.

¹¹¹ Bohumil ZLÁMÁL, *Blahoslavený Jan Sarkander*, Praha 1990, s. 60 – 61.

¹¹² TAMTÉŽ, s. 61.

*šesti andílky, z nichž jeden drží klíč a palmu, druhý ukazuje na skřípec, pouta, louče a kotlík se smolou.*¹¹³

Další skupinu pečetních motivů tvoří květiny. Na pečetí č. 8 sledujeme růže. Zřejmě mají být mluvícím znamením, proto majitel použil růže s různým počtem okvětních lístků, což jinak není obvyklé. Zatímco hlavní růže na štítě jich má šest, růže v jejím středu jich má pouze pět. Růže v klenotu jich má dokonce sedm. V erbu na pečetí č. 9 se objevují ve druhém a třetím poli tři květiny na stoncích. Vzhledem k poměru velikosti květního lůžka a okvětních lístků připadá v úvahu slunečnice. Poslední květinou jsou tři makovice v erbu na pečetí č. 14. Především růže často vidáme i v ohraničení pečetí, buď jako celý věnec nebo pouze jako součást vavřínového věnce. Květinové prvky mohou být také součástí kartuší. V pečetí tvoří především ozdobný prvek, nejvíce oblíbené začaly být zřejmě v období baroka a dále, kdy se pečetí stávaly čím dál více detailními, zkrášlovaly se a zjemňovaly, přidávaly se nadbytečné symboly. Mohou mít stejně jako zvířata význam i jako mluvící či rodové znamení, nebo mohou ztvárňovat povolání, například květináře či farmáře. V neposlední řadě se může v některých případech jednat také o křesťanskou ikonografii. Například růže náleží mezi mariánské symboly, může tedy vyjadřovat úctu k Panně Marii.¹¹⁴ Tři květiny na stoncích vyrůstající z jednoho bodu pak mohou poukazovat k Nejsvětější Trojici.¹¹⁵

Na některých pečetích se objevují symboly, především s církevní tematikou. Na pečetí č. 1 jsou hvězdy. Nemají však nejspíš žádný zvláštní význam. Na rozdíl od toho strom poznání dobrého a zlého a za ním šikmo položená kotva nás vedou do církevního prostředí. Strom poznání byl umístěn ve středu rajske zahrady. Bůh zakázal Adamovi a Evě jíst jeho plody. Had, který je zde zobrazen omotaný okolo stromu Evu svedl k ochutnání, po čemž následoval trest. Kotva je symbolem naděje a pevnosti ve víře.¹¹⁶ V pečetí č. 27 můžeme vidět nejasný symbol, vypadající jako kříž zabodnutý v kruhu. Následující tři pečetí mají společný prvek, a to berlu a mitru zkřížené za štítem. U čísel 28 a 29 jsou navíc doplněny hlavami a křídly andělů. Berla je stočená dovnitř, což by

---

¹¹³ TAMTÉŽ, s. 62.

¹¹⁴ M. BOLOM-KOTARI, *Pečetí*, s. 119.

¹¹⁵ TAMTÉŽ, s. 120.

¹¹⁶ M. BUBEN, *Encyklopedie*, s. 220.

mělo naznačovat postavení opata nebo preláta s právem pontifikálií. V pečeti č. 30 se berla stáčí ven, což znamená postavení arcibiskupa nebo sídelního biskupa.¹¹⁷ Posledním symbolem je kříž. V erbu na pečeti č. 4 ho identifikujeme jako tlapatý.¹¹⁸ Má čtyři stejně dlouhá ramena zužující se ke středu. Mohlo by se jednat také o kříž maltézský, tedy kříž osmihrotý, jehož hroty mají symbolizovat osm blahoslavenství.¹¹⁹ Tyto dva druhy křížů se často pletou. Stejná problematika se nachází na pečeti č. 35. Zde navíc kříž sahá až k okrajům, proto by bylo pro přesné určení potřeba znát širší kontext.

Nejen jednotlivé znaky ve vyobrazení erbu nás vedou do novější doby. I výše uvedené potíže s pojmenováním jednotlivých erbovnicích figur a jejich absence v klasických erbovnicích a kompendiích heraldiky naznačují, že se jedná o prvky novodobé, v klasických pracích již nereflektované.

---

¹¹⁷ TAMTÉŽ, s. 63.

¹¹⁸ K. SCHWARZENBERG, *Heraldika*, s. 55.

¹¹⁹ M. BUBEN, *Encyklopedie*, s. 69.

4.5 POPIS PEČETÍ

1. plato

1.)

Tvar: oválná

Výška v mm: 25

Šířka v mm: 23

Barva: červená

Opis: Opis je psán do půlkruhu pouze v horní části pečeti a zní: THOMAS SAUSGRUEBER.

Písmo: humanistická majuskula

Jazyk: -

Typ pečetního obrazu: erbovní

Popis pečetního obrazu: Kartuše ve tvaru renesančního štítu, který je nahoře zakončen obloukem mezi dvěma výběžky. Je šikmo dělená dvěma polobřevny na tři pole.

V prvním poli šestihrotá hvězda, ve druhém poli bazilišek hledící vlevo nahoru, ve třetím poli tři šestihroté hvězdy v trojhranu (1,2). Pod erbem je letopočet 1791 rozdělený po dvou číslech okolo štítu. Pečeť je ohraničená perlovcem.

Fyzický stav pečeti: zachovalá

Majitel pečeti: *Thomas Sausgruber*

Země: *Německo*

Datace: *18. – 19. století*

2.)

Tvar: oválná

Výška v mm: 55

Šířka v mm: 47

Barva: červená

Opis: Opis je umístěný na pásce. Začíná vlevo nahoře a je uveden šestihrotou hvězdou. Písmo má zvýrazněné serify a výška jednotlivých písmen se liší. Ve slově apostolicus je zvýrazněno ukončující S. Ve slově PAROCH je naopak zřetelná poloviční velikost písmen ROCH. Celý opis zní: IOANNES MARTINUS BOECK NOTARIUS APOSTOLICUS IUR(ATUS) ET PAROCH(US).

Písmo: humanistická majuskula

Jazyk: latina

Typ pečetního obrazu: erbovní

Popis pečetního obrazu: Gotický štít s useknutými rohy, uprostřed strom poznání, za nímž je šikmo položená kotva. Na štítě je položena turnajová přilba natočena vpravo s příkrývadly. Štítonoši jsou lvi ve skoku hledící ke štítu a stojící na kopečku. Nad štítem je umístěn hodnostní klobouk s šesti střepec po stranách. V půlkruhu pod opisem je na stuze napsána devíza CAUTE ET DISCRETE.¹²⁰ Pečeť ohraničena vavřínovým věncem.

Fyzický stav pečeti: zachovalá

Majitel pečeti: *Joannes Martinus Boeck*

Země: *Německo*

Datace: *18. století*

---

¹²⁰ V překladu: Opatrně a s rozvahou.

3.)

Tvar: oválná

Výška v mm: 24

Šířka v mm: 21

Barva: červená

Opis: pečeť je němá

Písmo: -

Jazyk: -

Typ pečetního obrazu: erbovní

Popis pečetního obrazu: Kartuše ve tvaru oválného štítu ohraničená trojúhelníkovou bordurou. Znamení je nejasné. Zřejmě jsou zde tři krabi¹²¹ umístěni v obráceném trojhranu (2,1). Pečeť je ohraničena perlovcem mezi dvěma linkami.

Fyzický stav pečeti: obraz nezřetelný

Majitel pečeti: nelze určit

Země: nelze určit

Datace: nelze určit

4.)

Tvar: oválná

Výška v mm: 23

Šířka v mm: 19

---

¹²¹ Jiné varianty viz kapitola Ikonografický komentář.

Barva: červená

Opis: pečeť nemá opis, pouze nápis ve formě písmen¹²²

Písmo: humanistická majuskula

Jazyk: -

Typ pečetního obrazu: erbovní

Popis pečetního obrazu: Kartuše ve tvaru španělského štítu s tlapatým křížem, na něm položená turnajová přilba s příkryvadly hledící vpravo. Klenotem jsou rozevřená orlí křídla, mezi nimiž je umístěn stejný kříž jako na štítě. V horní části pečeti jsou okolo štítu v trojhranu (1,2) umístěna písmena WGR.

Fyzický stav pečeti: poškozená – odpadlé části a popraskaná

Majitel pečeti: nelze určit

Země: nelze určit

Datace: nelze určit

5.)

Tvar: okrouhlá

Výška v mm: 15

Šířka v mm: 15

Barva: šedá

Opis: pečeť je němá

Písmo: -

---

¹²² Viz Popis pečetního obrazu.

Jazyk: -

Typ pečetního obrazu: erbovní

Popis pečetního obrazu: Kolčí štít, na němž je zřejmě zvíře vyskakující vpravo, na něm položena asi turnajová přilba s příkrývadly. Klenotem je anděl nebo opakující se symbol ze štítu.

Fyzický stav pečeti: obraz nezřetelný

Majitel pečeti: nelze určit

Země: nelze určit

Datace: nelze určit

6.)

Tvar: okrouhlá

Výška v mm: 35

Šířka v mm: 35

Barva: červená

Opis: Opis je umístěn na stuze. Začíná vlevo nahoře písmenem S, které je od jména odděleno sedmihrotou hvězdou. Jméno Francisc je štítem odděleno od příjmení Krovwel, které je uvozeno opět sedmihrotou hvězdou. Celý opis zní:
S(IGILLUM) FRANCISC(AE)¹²³ KROVWEL.

Písmo: novověká kapitála¹²⁴

Jazyk: -

Typ pečetního obrazu: erbovní

---

¹²³ Může se jednat i o variantu Francisci, viz kapitola Výzkum majitelů pečeti.

¹²⁴ J. ROHÁČEK, *Epigrafika*, s. 28 – 31.

Popis pečetního obrazu: Gotický štít tečkovaný s orlím pařátem natočeným vpravo. Na štítě položena turnajová přilba, značně přestylizovaná, s korunou a příkrývadly. Klenotem je orlí pařát stejný jako ve štítě. Pečeť je ohraničena linkou.

Fyzický stav pečeti: zachovalá

Majitel pečeti: *Marinus Franciscus Krouwel nebo Maria Francisca Krouwel*

Země: *Nizozemí*

Datace: bez bližšího výzkumu nelze určit - tip písma poukazuje cca na $2/2$ 16.st., stylizace pečeti spíše na 19.st.

7.)

Tvar: okrouhlá

Výška v mm: 39

Šířka v mm: 39

Barva: červená

Opis: Opis je umístěn na ozdobně zakončené stuze, kterou z vnitřní strany zdobí náhrdelník. Je uvozen čtyřlístou růžicí a jméno Georgius je ukončeno tečkou. Za štítem následuje opět čtyřlístá růžice a příjmení Wolff je poté ukončeno čtyřlístou růžicí na stonku. Písmo je velmi výrazné a vystupující. Celý opis zní: GEORGIVS WOLFF.

Písmo: humanistická majuskula

Jazyk: -

Typ pečetního obrazu: erbovní

Popis pečetního obrazu: Španělský štít, na němž je pohár nesený dvěma vlky ve skoku natočenými k sobě. Na štítě je položena kolčí přilba hledící vpravo s příkrývadly

a korunou. Klenotem je vlk vyrůstající z koruny a držící pohár, hledící vpravo. Pečeť je ohraničena vavřínovým věncem.

Fyzický stav pečeti: zachovalá

Majitel pečeti: *Georgius Wolff*

Země: nelze určit

Datace: nelze určit

8.)

Tvar: okrouhlá

Výška v mm: 31

Šířka v mm: 31

Barva: červená

Opis: Opis je umístěn na stuze. Na pravé straně je jméno Ioannes odděleno tečkami, na levé straně pokračuje opis uvozený a zakončený opět tečkou, která je i před písmenem D. Celý opis zní: IOANNES ROSLER D.

Písmo: humanistická majuskula

Jazyk: -

Typ pečetního obrazu: erbovní

Popis pečetního obrazu: Renesanční štít, jehož vrchní strana je vypouklá a na každé straně se dvakrát objevuje tzv. rolverk.¹²⁵ Na něm se nachází šestilistá růže, v jejímž středu je pětilistá růže. Na štítě je položena kolčí přilba s korunou a příkrývadly.

Klenotem jsou dva buvolí rohy se sedmilistou růží uprostřed. Pečeť je ohraničena řetězcem.

---

¹²⁵ F. KUČERA, *Tvarový vývoj štítu*, s. 67.

Fyzický stav pečeti: zachovalá

Majitel pečeti: *Ioannes Rosler*

Země: nelze určit

Datace: 18. – 19. století

9.)

Tvar: okrouhlá

Výška v mm: 32

Šířka v mm: 32

Barva: červená

Opis: Opis je umístěný na dvou stuhách. Začíná vlevo dole a jméno Leonhard je ukončeno krátkou větvičkou. Za klenotem opis pokračuje a je ukončen šestihrotou hvězdou mezi dvěma krátkými větvičkami. Celý opis zní: LEONHARD PRÖSCHEL.

Písmo: Humanistická majuskula

Jazyk: -

Typ pečetního obrazu: erbovní

Popis pečetního obrazu: Polský štít čtvercový, v prvním a čtvrtém vodorovně šrafovaném poli pták jdoucí vpravo, ve druhém a třetím poli tři květiny na stoncích. Na štítě je položena kolčí přilba s příkrývadly, která jsou z vnitřní strany vodorovně šrafovaná. Klenotem je čáp s hadem v zobáku jdoucí vpravo. Pečeť je ohraničena provazcem.

Fyzický stav pečeti: zachovalá

Majitel pečeti: *Leonhard Pröschel*

Země: Německo

Datace: konec 18. – počátek 19. století

10.)

Tvar: oválná

Výška v mm: 46

Šířka v mm: 47

Barva: červená

Opis: Opis je umístěn na lince, písmena I U L jsou od sebe oddělena dvojtečkou. V horní části je rozdělen rozepjatými křídly, v dolní části štítem mezi slovy Karl a Dorner. Celý opis zní: IOHANN KARL DORNER I(URIS) U(TRISQUE) L(ICENTIATUS).

Písmo: Humanistická majuskula

Jazyk: latina

Typ pečetního obrazu: erbovní

Popis pečetního obrazu: Francouzský štít dělený špicí¹²⁶ na tři pole. V prvním a třetím vodorovně šrafovaném poli růže, ve druhém poli trojvrší, z něhož roste větévka s květy. Na štítě je položena turnajová přilba s příkrývadly, která jsou z vnitřní strany vodorovně šrafovaná. Na korunu jsou upevněna rozevřená orlí křídla jako klenot. Pečeť je ohraničena linkou a provazcem.

Fyzický stav pečeti: zachovalá

Majitel pečeti: *Johann Karl Dorner*

Země: nelze určit

Datace: 19.století

---

¹²⁶ M. BUBEN, *Encyklopedie*, Praha 1999, s. 17.

11.)

Tvar: oválná

Výška v mm: 26

Šířka v mm: 23

Barva: červená

Opis: pečeť nemá opis, pouze nápis ve formě letopočtu¹²⁷

Písmo: -

Jazyk: -

Typ pečetního obrazu: erbovní

Popis pečetního obrazu: Španělský štít se svisle a vodorovně šrafovanou kančí hlavou hledící vpravo, na něm položena kolčí přilba hledící vpravo, z níž splývají příkryvadla, která jsou z vnitřní strany svisle a vodorovně šrafována. Na přilbě jsou dva úzké rohy¹²⁸ a mezi nimi opět svisle a vodorovně šrafovaná kančí hlava hledící vpravo. V dolní části pečeti je letopočet 1523, rozdělený po dvou číslech okolo štítu. Pečeť je ohraničena slabší a silnější linkou.

Fyzický stav pečeti: zachovalá

Majitel pečeti: nelze určit

Země: nelze určit

Datace: nelze určit

---

¹²⁷ Viz Popis pečetního obrazu.

¹²⁸ Prvek, který se v heraldice standardně nepoužívá.

12.)

Tvar: okrouhlá

Výška v mm: 42

Šířka v mm: 42

Barva: červená

Opis: Opis je umístěn na stuze se srolovanými konci. Slovo Dötter a písmena I U L jsou oddělena dvojtečkami. Celý opis je jimi ukončen. V horní části je rozdělen klenotem, v dolní části štítem mezi slovy Maria a Dötter. Celý opis zní: IOSEPH MARIA DÖTTER I(URIS) U(TRISQUE) L(ICENTIATUS).

Písmo: humanistická majuskula

Jazyk: latina

Typ pečetního obrazu: erbovní

Popis pečetního obrazu: Kartuše ve tvaru oválného štítu, na níž je pták s rozpřaženými křídly hledící vpravo a stojící na bidle. Na štítě je položená turnajová přilba hledící vpravo s příkryvadly a korunou. Klenotem je obrněná paže s mečem. Pečeť je ohraničena vavřínovým věncem.

Fyzický stav pečeti: zachovalá

Majitel pečeti: *Joseph Maria Dötter*

Země: nelze určit

Datace: *Obraz barokně stylizovaný – 2/2 18.st.*

13.)

Tvar: okrouhlá

Výška v mm: 40

Šířka v mm: 40

Barva: červená

Opis: Opis je umístěn na lince zakončené spirálou pouze v horní polovině pečeti. Slova jsou oddělena tečkou. A ve slově Iohann je menší, než ostatní písmena. Celý opis zní: IOHANN IGNATI(US) HAAS.

Písmo: humanistická majuskula

Jazyk: -

Typ pečetního obrazu: erbovní

Popis pečetního obrazu: Kartuše ve tvaru oválného štítu, na níž je vyobrazen zajíc ve skoku doprava v přírodě. Na štítě je položena turnajová přilba s točenicí a příkrývadly, na níž sedí zajíc hledící vpravo. Pečeť je ohraničena provazcem.

Fyzický stav pečeti: popraskaná

Majitel pečeti: *Iohann Ignatius Haas*

Země: nelze určit

Datace: nelze určit

14.)

Tvar: okrouhlá

Výška v mm: 45

Šířka v mm: 45

Barva: červená

Opis: Opis je psán do půlkruhu v horní části pečeti ve dvou řádcích na stuhách. První řádek - Sigillum Henriosephi Moehn – je psán větším písmem. Jednotlivá slova jsou od sebe oddělena tečkami. V písmu jsou zvýrazněné serify. Písmena S v prvním řádku jsou oproti ostatním výraznější. Celý opis zní: SIGILLUM HENRIOSEPHI MOEHN .
I(URIS) U(TRIUSQUE) D(OCTOR) COMITIS PALATINI CAESAREI

Písmo: humanistická majuskula

Jazyk: latina

Typ pečetního obrazu: erbovní

Popis pečetního obrazu: Kartuše ve tvaru klasicistního, zcela nepravidelného štítu, tečkovaná, se svisle a vodorovně šrafovanou patou, ze které rostou tři makovice. Na štítě je položena pouze panská koruna.¹²⁹ Pod erbem vyrůstá postava ve zvláštním rámu s rozpaženými rukama, v každé drží bič. Pečeť je ohraničena zřejmě květinovým věncem.

Fyzický stav pečeti: zachovalá

Majitel pečeti: *Henriosephi Moehn*

Země: nelze určit

Datace: nelze určit

---

¹²⁹ F. KUČERA, *Tvarový vývoj štítu*, s. 68.

15.)

Tvar: oválná s obloukově vykrojenou spodní částí

Výška v mm: 15

Šířka v mm: 12

Barva: červená

Opis: pečeť je němá

Písmo: -

Jazyk: -

Typ pečetního obrazu: erbovní

Popis pečetního obrazu: Polský tečkovaný štít dole protažený do špičky, dělený svisle šrafovaným břevnem, které překrývá lvici ve skoku vpravo. Na štítě je položena turnajová přilba hledící vpravo s korunou, z níž splývají příkryvadla. Z koruny vyrůstá lvice ve skoku vpravo. Pečeť je ohraničena lemem, nebo se jedná pouze o chybný otisk.

Fyzický stav pečeti: popraskaná

Majitel pečeti: nelze určit

Země: nelze určit

Datace: nelze určit

16.)

Tvar: oválná

Výška v mm: 24

Šířka v mm: 22

Barva: červená

Opis: pečeť nemá opis, pouze nápis ve formě písmen¹³⁰

Písmo: humanistická kurziva

Jazyk: -

Typ pečetního obrazu: erbovní

Popis pečetního obrazu: Polský vodorovně šrafovaný štít dělený tečkovaným břevnem, na němž je lev ve skoku vpravo držící kouli. Na štítě je položena turnajová přilba hledící vpravo a na ní položena koruna s příkrývadly, která jsou z vnitřní strany vodorovně šrafovaná a z vnější strany tečkovaná. Z ní vyrůstá lev ve skoku vpravo držící kouli mezi dvěma buvolími rohy. V okolí klenotu jsou písmena A a G. Pečeť je ohraničena perlovcem.

Fyzický stav pečeti: popraskaná

Majitel pečeti: nelze určit

Země: nelze určit

Datace: nelze určit

17.)

Tvar: okrouhlá

Výška v mm: 34

Šířka v mm: 34

Barva: červená

---

¹³⁰ Viz Popis pečetního obrazu.

Opis: Opis je umístěný na stuze a začíná vlevo nahoře vedle klenotu. Na začátku a za slovem Baur se nachází dvojtečka a tečka, na konci opisu je tečka a dvojtečka. Ostatní slova jsou od sebe oddělena dvojtečkou. Písmo je výrazně vystupující. Celý opis zní: FRANCISCUS BAUR I(URIS) U(TRIUSQUE) LICENTIAT(US).

Písmo: humanistická majuskula

Jazyk: latina

Typ pečetního obrazu: erbovní

Popis pečetního obrazu: Kulatý vodorovně šrafovaný erb, na němž se nachází pes kráčející vpravo. Nad ním jsou zřejmě mraky. Na erbu je položena turnajová přilba s korunou a příkrývadly, která jsou z vnitřní strany vodorovně šrafovaná. Z ní vyrůstá postava v plášti se třemi klasy obilí v pravé ruce mezi dvěma buvolími rohy, pravý roh v horní polovině bez šrafu, v dolní polovině vodorovně šrafovaný a levý roh v horní polovině též bez šrafu, v dolní polovině svisle šrafovaný. Pečeť je ohraničena provazcem.

Fyzický stav pečeti: zachovalá

Majitel pečeti: *Franz Baur*

Země: *Německo*

Datace: *18. století*

18.)

Tvar: okrouhlá

Výška v mm: 33

Šířka v mm: 33

Barva: červená

Opis: Opis je psán na stuze se srolovanými konci. Je uvozen tečkou, která také rozděluje jednotlivá slova. Zakončen je dvojtečkou. Písmo je velmi zřetelně vystupující a je zvláštní svými výraznými serify. Opis je v horní části rozdělen klenotem, v dolní části štítem mezi slovy Christof a Weisstainer. Celý opis zní: S(IGILLUM) CHRISTOF WEISSTAINER.

Písmo: humanistická majuskula

Jazyk: latina

Typ pečetního obrazu: erbovní

Popis pečetního obrazu: Španělský štít s vypouklou vrchní stranou. Na něm kozorožec ve skoku vpravo ke skále porostlé květy. Na štítě je položena kolčí přilba hledící vpravo s točenicí a příkrývadly a klenotem je kozorožec ve skoku vpravo. Pečeť je ohraničena vavřínovým věncem.

Fyzický stav pečeti: zachovalá

Majitel pečeti: *Christof Weisstainer*

Země: nelze určit

Datace: nelze určit

19.)

Tvar: okrouhlá

Výška v mm: 32

Šířka v mm: 32

Barva: červená

Opis: Opis je umístěn na stuze a v dolní části rozdělen štítem. Začíná a končí křížem, na pravé straně jsou za jménem Hanns pro vyplnění místa dva kříže. Celý opis zní:
HANNS MAIRHOFER.

Písmo: humanistická majuskula

Jazyk: -

Typ pečetního obrazu: erbovní

Popis pečetního obrazu: Španělský štít s cimbuřím, na němž je jednorožec ve skoku vpravo. Na štítě je položena kolčí přilba hledící vpravo s točenicí a příkryvadly, která jsou z vnitřní strany vodorovně šrafovaná. Klenotem je vyrůstající jednorožec ve skoku doprava. Pečeť je ohraničena řetězcem.

Fyzický stav pečeti: zachovalá

Majitel pečeti: *Hanns Mairhofer*

Země: nelze určit

Datace: nelze určit

20.)

Tvar: osmiboká

Výška v mm: 18

Šířka v mm: 16

Barva: červená

Opis: pečeť je němá

Písmo: -

Jazyk: -

Typ pečetního obrazu: erbovní

Popis pečetního obrazu: Renesanční štít zdobený ve vrchní části čtyřmi kruhovými vydutými řezy, v dolní části zakončen špičkou. Je dělený břevnem prohnutým nahoru, v němž je jezevec, na břevnu stojí pták s rozpřaženými křídly hledící vpravo. Dolní část štítu je kosmo dělena třemi břevny. Nad štítem je hodnostní klobouk se šesti střapci na každé straně. Pečeť je ohraničena linkou a perlovcem.

Fyzický stav pečeti: zachovalá

Majitel pečeti: nelze určit

Země: nelze určit

Datace: nelze určit

21.)

Tvar: okrouhlá

Výška v mm: 32

Šířka v mm: 32

Barva: červená

Opis: Opis je umístěný na pásce, v dolní části rozdělený štítem. Slova jsou oddělená tečkami a S je od slova Burger zřejmě odděleno čtyřlístou růžicí. Opis zní:

S(IGILLUM) BVRGER M...ERV¹³¹ DER GEMLIN SITEFF.

Písmo: humanistická majuskula

Jazyk: němčina

Typ pečetního obrazu: erbovní

---

¹³¹ Chybí část opisu.

Popis pečetního obrazu: Štít komponován jako polský, jehož vrchní část je tvořena dvěma oblouky protaženými do tzv. rolverků, výřezy po stranách štítu jsou dole protaženy do spirály, na dolní část štítu připojen oblouk protažený do špičky. Na štítě je vyrůstající postava světce, v pravé ruce drží palmovou ratolest. Po stranách štítu jsou větvičky se třemi bobulemi a nad štítem je umístěn letopočet 1518.

Fyzický stav pečeti: části pečeti chybí, místy setřený obraz

Majitel pečeti: nelze určit

Země: nelze určit

Datace: nelze určit

22.)

Tvar: obdélník se zaoblenými rohy

Výška v mm: 18

Šířka v mm: 16

Barva: červená

Opis: pečeť je němá

Písmo: -

Jazyk: -

Typ pečetního obrazu: erbovní

Popis pečetního obrazu: Polský štít polcený, v pravé části svisle a vodorovně šrafovaný, dělený tečkovaným břevnem, v levé části tečkovaný s teletem kráčejším vpravo. Na štítě je položena kolčí přilba hledící vpravo s točenicí a příkrývadly, která jsou z vnitřní strany tečkovaná, z vnější strany svisle a vodorovně šrafovaná. Klenotem jsou rozevřená orlí křídla a mezi nimi tele kráčejším vpravo.

Fyzický stav pečeti: popraskaná

Majitel pečeti: nelze určit

Země: nelze určit

Datace: nelze určit

2. plato

23.)

Tvar: oválná

Výška v mm: 45

Šířka v mm: 42

Barva: červená

Opis: Opis není od pečetního obrazu oddělen a začíná vpravo dole. Je v nízkém reliéfu a zní: SIG(ILLUM) DES HEIL(IGEN) ROEM(ISCHEM) REICHS GRAVEN V(ON) KAGENECKT.

Písmo: humanistická majuskula

Jazyk: němčina

Typ pečetního obrazu: erbovní

Popis pečetního obrazu: Francouzský štít svisle šrafovaný, kosmo dělený děleným břevnem, nad ním hodnostní koruna s devíti perlami, nad ní dvě turnajové přilby s příkrývadly. Z první přilby vyrůstá vousatý muž s oděvem stejným jako na vyobrazení štítu a se špičatou čepicí hledící vlevo, z druhé přilby vyrůstají tři pštrosí pera. Štítonoši jsou 2 obrnění muži – rytíři – s prapory. Na praporu muže vpravo jsou tři skřivani, na

praporu muže vlevo orel. Pod erbem na stuze je napsáno heslo In valore virtus.¹³² Pečeť je ohraničena slabší a silnější linkou.

Fyzický stav pečeti: prasklá

Majitel pečeti: jedná se zřejmě o pečeť karentní¹³³

Stav majitele pečeti: hrabě

Země: nelze určit

Datace: nelze určit

24.)

Tvar: oválná

Výška v mm: 29

Šířka v mm: 25

Barva: červená

Opis: pečeť je němá

Písmo: -

Jazyk: -

Typ pečetního obrazu: erbovní

Popis pečetního obrazu: Francouzský štít kosmo dělený břevnem, na něm položena hodnostní koruna s devíti perlami, nad níž jsou tři turnajové korunované přilby hledící vpřed. Na pravé a levé přilbě jsou tři pštrosí pera a klenotem na prostřední přilbě je muž

---

¹³² V překladu: V hodnotě charakteru (ctnosti)

¹³³ Tzv. Carentia sigilli – užívá se v případě, kdy vydavatel listiny nevlastnil osobní pečeť. Často se používá pečeť jiného člena téhož rodu, staršího či váženějšího. Srov. J. KREJČÍKOVÁ – T. KREJČÍK, *Úvod*, s. 7.; Opis v překladu zní *pečeť hrabat Svaté říše římské z Kagenecku* a odpovídá popisu erbu po povýšení Kagenecků do stavu říšských hrabat. Z toho lze usuzovat, že se jedná o pečeť karentní.

s mečem. Štítonoši jsou dva obrnění muži – rytíři – s prapory, hledící ke štítu. Muž na pravé straně drží prapor se třemi skřivany, muž na levé straně prapor s orlem. Přes dolní stranu štítu je položena stuha s nápisem In valore virtus.

Fyzický stav pečeti: zachovalá

Majitel pečeti: nelze určit

Stav majitele pečeti: hrabě

Země: nelze určit

Datace: nelze určit

25.)

Tvar: okrouhlá

Výška v mm: 43

Šířka v mm: 43

Barva: červená

Opis: Opis je umístěn na pásce ve dvou řádcích. Slovo Blaichen je rozděleno do prvního a druhého řádku takto – bla-ichen. Do druhého řádku zasahuje klenot. Slova jsou od sebe oddělena dvojtečkami. Zhotovitel pečeti nedbal na velikost písmen, proto jsou různě velká, nelze ale pozorovat tyto změny podle nějakého klíče. Je tu nezvyklé spojení písmen HE. Celý opis zní: PHILIP LUDVIG FREIHER(R) VON KACENEC¹³⁴ HERR ZV BLA . ICHEN VND MORDINGEN.

Písmo: humanistická majuskula

Jazyk: němčina

Typ pečetního obrazu: erbovní

---

¹³⁴ Zde zřejmě rytec udělal chybu. Tato část opisu by měla znít: VON KAGENECK.

Popis pečetního obrazu: polský štít tečkovaný, kosmo dělený břevnem. Na štítě je turnajová přilba s příkrývadly, na jejichž koncích jsou šestilisté růže. Z přilby vyrůstá vousatý muž s oděvem stejným jako na vyobrazení štítu a špičatou čepicí. Pečeť je ohraničena věncem šestilistých růží.

Fyzický stav pečeti: popraskaná, část chybí

Majitel pečeti: *Philip Ludvig von Kageneck*

Stav majitele pečeti: baron

Země: nelze určit

Datace: nelze určit

26.)

Tvar: oválná

Výška v mm: 20

Šířka v mm: 12

Barva: červená

Opis: pečeť je nemá

Písmo: -

Jazyk: -

Typ pečetního obrazu: erbovní

Popis pečetního obrazu: Kulatý štít čtvrcený, uprostřed srdeční španělský štít se zvířetem na třech pahorcích ve skoku vpravo. První pole štítu dělené břevnem se třemi hvězdami, ve druhém poli beran ve skoku vpravo, ve třetím poli též beran ve skoku vlevo, čtvrté svisle šrafované pole dělené břevnem se třemi hvězdami. Na štítě je

položena turnajová přilba hledící vpravo s točenicí a příkrývadly, na níž jsou dva buvolí rohy a mezi nimi zřejmě opět beran ve skoku vpravo. Po levé straně stojí štítonoš, který je větší než celý erb a drží ho v oblasti přilby.

Fyzický stav pečeti: popraskaná mimo pečetní obraz

Majitel pečeti: nelze určit

Stav majitele pečeti: nelze určit

Země: nelze určit

Datace: nelze určit

27.)

Tvar: oválná

Výška v mm: 46

Šířka v mm: 42

Barva: červená

Opis: Opis není oddělen od pečetního obrazu a obíhá pouze v dolní části pečeti. Začíná a končí tečkou přibližně nad její polovinou. Mezi jednotlivými slovy jsou pouze mezery. Celý opis zní: GEMEIN(SCHAFT) THEIL HERR LAMTS SIG(ILLUM) ZV VM KIRCH.

Písmo: humanistická majuskula

Jazyk: němčina

Typ pečetního obrazu: erbovní

Popis pečetního obrazu: Alianční štít, první štít španělský, svisle šrafovaný, kosmo dělený tečkovaným břevnem a druhý štít španělský čtvrcený, se srdečním španělským

štítem, v němž je orel. V prvním poli štítu lev ve skoku vlevo, ve druhém a třetím poli kříž zabodnutý v kruhu.¹³⁵ Ve čtvrtém poli lev ve skoku vpravo. Nad štíty jsou čtyři turnajové přilby hledící vpřed, na první¹³⁶ je vousatý muž s oděvem stejným jako na vyobrazení prvního štítu a špičatou čepicí, na druhé koruna se třemi pštosími pery, na třetí koruna a postava hledící vlevo, na čtvrté koruna s orlem, mezi jehož hlavami je malá korunka. Na pravé straně stojí štítonoš¹³⁷ s praporem, na němž je orel. Pečeť je ohraničena provazcem.

Fyzický stav pečeti: popraskaná

Majitel pečeti: nelze určit

Stav majitele pečeti: nelze určit

Země: nelze určit

Datace: nelze určit

28.)

Tvar: oválná

Výška v mm: 40

Šířka v mm: 42

Barva: červená

Opis: Opis není oddělený od pečeti a začíná vpravo dole. Mezi jednotlivými slovy jsou pouze mezery. Písmo má nízký reliéf. Celý opis zní: SIG(ILLUM) FRANC(ISCI)

---

¹³⁵ Nezřetelný obraz.

¹³⁶ Popisováno zprava doleva.

¹³⁷ Není jasně viditelné, zda postava štít drží.

HE(I)NR(ICH)I WENDELINI EPISCOPI COMANEN(I) SUFFRAG(ANEI)¹³⁸
EYSTETTENSIS.

Písmo: humanistická majuskula

Jazyk: latina

Typ pečetního obrazu: erbovní

Popis pečetního obrazu: Francouzský štít kosmo dělený břevnem, na něm položena turnajová přilba s korunou a příkrývadly, z níž vyrůstá vousatý muž s oděvem stejným jako na vyobrazení štítu a špičatou čepicí hledící vpravo. Po stranách štítu jsou křídla a hlavy dvou andělů. Anděl vpravo má na hlavě mitru, nad hlavou druhého anděla je vidět berla. Pečeť je ohraničena slabší a silnější linkou.

Fyzický stav pečeti: mírně popraskaná

Majitel pečeti: *Franz Heinrich Wendelin z Kagenecku*

Stav majitele pečeti: *biskup*

Země: *Německo*

Datace: *18. století*

29.)

Tvar: okrouhlá

Výška v mm: 46

Šířka v mm: 46

Barva: červená

---

¹³⁸ Sufragán – označení všech diecézních biskupů, kteří jsou podřízeni arcibiskupovi-metropolitovi jako představenému církevní provincie. Někdy jsou tak nazýváni i biskupové pomocní. Srov. M. BUBEN, *Encyklopedie*, s. 395.

Opis: Opis na pásce, obíhá po celém obvodu pečeti, pouze přerušeny svislou čarou. Písmo je velmi malé. Jednotlivá slova jsou od sebe oddělena pouze mezerami. Celý opis zní: F(RANZ) H(EINRICH) WEND(ELIN) LED KAGENECC E(PISCOPUS) COMAN(ENUS) SUF(FRAGANEUS) EYST(ETTENSIS) C MDCCIA?¹³⁹ SUM PRAEPOS(ITUS) AC CAN(ONICUS) CAP(ITULI) NEC NON ECCLAE(SIAE) CATH(OLICAE) ACC(EPTIONAE).

Písmo: humanistická majuskula

Jazyk: latina

Typ pečetního obrazu: erbovní

Popis pečetního obrazu: Štít, komponován jako polský, spodní strana tvořena třemi oblouky, přičemž prostřední je zašpičatělý. Je kosmo dělený břevnem, na něm položena turnajová přilba s korunou a příkrývadly, z níž vyrůstá vousatý muž s oděvem stejným jako na vyobrazení štítu a špičatou čepicí hledící vpravo. Po stranách štítu jsou křídla a hlavy dvou andělů. Anděl vpravo má na hlavě mitru, nad hlavou druhého anděla je vidět berla. Pečeť je ohraničena vavřínovým věncem.

Fyzický stav pečeti: mírně popraskaná, v dolní části setřený obraz

Majitel pečeti: *Franz Heinrich Wendelin z Kagenecku*

Stav majitele pečeti: *biskup*

Země: *Německo*

Datace: *18. století*

---

¹³⁹ Opis nezřetelný. V případě, že by písmeno A bylo vyryto obráceně, mohlo by se jednat o písmeno V. Pak by nám tato část opisu dávala letopočet MDCCIV, tedy 1704, rok narození Franze Heinricha Wendelina z Kagenecku.

30.)

Tvar: oválná

Výška v mm: 66

Šířka v mm: 55

Barva: červená

Opis: Opis začíná vlevo dole a je umístěn na stuze. Slova jsou od sebe oddělena tečkami. Celý opis zní: I(OANNES) FR(ANCISCUS) RICCIUS EP(ISCOPUS) VRANOP(OLI) SVFFRAG(ANEUS) ARG(ENTORATUM) PRAEPOSITUS S(ANC)T(I) PETRI IUNIORIS ARGENT(ORATUM).

Písmo: humanistická majuskula

Jazyk: latina

Typ pečetního obrazu: Smíšený - obrazový hagiografický + prvky topografické a heraldické

Popis pečetního obrazu: Na trůně s baldachýnem sedící svatý Petr, kolem něj sloupořadí. Pod trůnem kulatý štít s veverkou na třech pahorcích hledící vpravo k šestilisté růži, nad ním koruna, vedle níž je vpravo mitra a vlevo berla. Nad korunou hodnostní klobouk s deseti střapci na každé straně. Pečeť je ohraničena vavřínovým věncem.

Fyzický stav pečeti: popraskaná, v polovině úplně prasklá, vlevo nahoře setřený obraz

Majitel pečeti: *Joannes Franciscus Riccius*

Stav majitele pečeti: *arcibiskup*

Země: nelze určit

Datace: *18. století*

31.)

Tvar: oválná

Výška v mm: 18

Šířka v mm: 17

Barva: červená

Opis: pečeť je němá

Písmo: -

Jazyk: -

Typ pečetního obrazu: erbovní

Popis pečetního obrazu: kolčí štít kosmo dělený děleným břevnem, nad ním hodnostní klobouk s deseti střapci na každé straně. Pečeť je ohraničena vavřínovým věncem. Střapce nejsou vidět všechny – zřejmě se nevešly.

Fyzický stav pečeti: část pečeti chybí, ale nezasahuje do pečetního obrazu

Majitel pečeti: nelze určit

Stav majitele pečeti: *arcibiskup*

Země: nelze určit

Datace: nelze určit

32.)

Tvar: okrouhlá

Výška v mm: 37

Šířka v mm: 37

Barva: červená

Opis: Opis není oddělen od pečetního obrazu. V horní části je rozdělen klenotem, v dolní části štítem. Slova jsou od sebe oddělena tečkami, pouze před a za štítem a před slovem Kagenegg se nachází dvojtečka. Celý opis zní: IOANNES FRIDER(ICH) L(ANDKOMTUR) B(ALLEI) DE KAGENEgg.

Písmo: humanistická majuskula

Jazyk: nelze určit

Typ pečetního obrazu: erbovní

Popis pečetního obrazu: Kartuše ve tvaru oválného štítu svisle šrafovaná, kosmo dělená břevnem, na ní položená turnajová přilba s příkrývadly, z níž vyrůstá vousatý muž s oděvem stejným jako na vyobrazení štítu a špičatou čepicí hledící vpřed. Pečeť je ohraničena vavřínovým věncem.

Fyzický stav pečeti: mírně popraskaná

Majitel pečeti: *Johann Friedrich*

Stav majitele pečeti: *říšský baron*

Země: *Německo*

Datace: *17. století*

33.)

Tvar: oválná

Výška v mm: 38

Šířka v mm: 31

Barva: červená

Opis: Opis je umístěn na pásce. Písmo má velmi výrazné serify. Opis zní: TINORI
ATQUE MAIORI ...¹⁴⁰

Písmo: humanistická majuskula

Jazyk: latina

Typ pečetního obrazu: obrazový - hagiografický

Popis pečetního obrazu: Postava v šatech¹⁴¹ držící nalevo palmovou ratolest, napravo latinský kříž, stojící na podstavci se symbolem zkřížených klíčů.

Fyzický stav pečeti: téměř celá pravá část pečeti chybí

Majitel pečeti: nelze určit

Stav majitele pečeti: nelze určit

Země: nelze určit

Datace: nelze určit

34.)

Tvar: oválná

Výška v mm: 30

Šířka v mm: 25

Barva: červená

Opis: pečeť je němá

Písmo: -

Jazyk: -

---

¹⁴⁰ Odlomená část pečeti.

¹⁴¹ Zřejmě se jedná o kleriku.

Typ pečetního obrazu: erbovní

Popis pečetního obrazu: Španělský štít čtvrcený, v prvním poli labuť s rozpřaženými křídly, druhé pole čtvrcené, přičemž v prvním a čtvrtém poli je objekt ve tvaru mašle, druhé a třetí pole šikmo dělené šachovaným břevnem, třetí pole štítu šikmo dělené křížkovaným břevnem, přičemž v obou polích je zajíc ve skoku vlevo, ve čtvrtém poli štítu štít se srdečním štítem. Na štítě 4 turnajové přílby. Na první¹⁴² přílbě zřejmě zvíře ve skoku vlevo, na druhé přílbě rozpřažená orlí křídla a něco¹⁴³ mezi nimi, na třetí přílbě labuť s rozpřaženými křídly, na čtvrté přílbě bojovník s oštěpem. Nad erbem hodnostní klobouk se čtyřmi štrápci po každé straně.

Fyzický stav pečeti: obraz setřený, nezřetelný

Majitel pečeti: nelze určit

Stav majitele pečeti: arcibiskup?¹⁴⁴

Země: nelze určit

Datace: nelze určit

35.)

Tvar: oválná

Výška v mm: 35

Šířka v mm: 31

Barva: červená

Opis: Opis je oddělený provazcem. Slova jsou od sebe oddělena mezerami, pouze za písmeny F a V jsou tečky. Opis je uvozen tečkou a končí symbolem, který nelze

---

¹⁴² Popisováno zprava doleva.

¹⁴³ Neidentifikovatelný objekt.

¹⁴⁴ Od 14. století se počítalo podle uzlů – arcibiskupové měli 4 uzly – tento způsob odlišování se neujal a nebyl ani jednotně dodržován. Srov. M. Buben, *Encyklopedie*, s. 199.

identifikovat. Celý opis zní: IOHANN HE(INRI)CH HERMAN F(REIHERR)
V(ON) KAGENECK.

Písmo: humanistická majuskula

Jazyk: němčina

Typ pečetního obrazu: erbovní

Popis pečetního obrazu: : Štít, komponován jako polský, jeho spodní strana tvořena třemi oblouky. Je čtvrcený tlapatým křížem, na něm srdeční štít stejného tvaru, který je kosmo dělený děleným břevnem. Na štítě je položena turnajová přilba s korunou a příkrývadly, z níž vyrůstá vousatý muž s oděvem stejným jako na vyobrazení srdečního štítu se špičatou čepicí, hledící vpravo. Pečeť je ohraničena věncem růží.

Fyzický stav pečeti: popraskaná, napravo kus pečeti chybí

Majitel pečeti: *Johann Heinrich Hermann*

Stav majitele pečeti: *říšský baron*

Země: *Německo*

Datace: *17. – 18. století*

5 MAJITELÉ PEČETÍ

5.1 MAJITELÉ PEČETÍ

Obsah plata VII. tvoří pečeti ze skupiny nešlechtické sfragistiky. Mimo měšťany je sem zahrnuto i venkovské obyvatelstvo. Pečeti měšťanů jsou známé už ve 13. století, běžnou záležitostí se ale stávají až ve století šestnáctém. V polovině 19. století už tento zvyk upadá a mizí. Oproti tomu venkovské pečeti se začínají více vyskytovat až v 18. století. Zprvu byli uživateli hlavně úředníci na jednotlivých panstvích, později vznikaly i pečeti řemeslníků a podnikatelů, patrimoniální správy, vesnických rychtářů nebo konšelů.¹⁴⁵ Protože je na pečetích velká variabilita vyobrazení a pramenů k jednotlivým měšťanům je málo, je určení majitelů složité. Na platě VII. se zcela výhradně vyskytuje erbovní typ pečetního obrazu.

Majitelem pečeti č. 1 by mohl být sýrař Thomas Sausgruber, syn obchodníka Christiana Sausgrubera z Walchsee, který byl zemským soudcem v Kufsteinu. Thomas Sausgruber je zmíněn v knize *Königlich-bayerisches Intelligenzblatt für den Isarkreis: 1817*.¹⁴⁶ Údajně zemřel 8. září 1815 ve věku 74 let bez závěti. Následuje výzva, aby se ti, kdo činí nároky na dědictví, přihlásili. Dalším vodítkem, že by se mohlo jednat právě o tohoto majitele, je letopočet na pečetí – 1791. Může vyjadřovat například počátek řemesla nebo jiné významné datum.

Pečeť č. 2 doplňuje opis IOANNES MARTINUS BOECK NOTARIUS APOSTOLICUS IUR(ATUS) ET PAROCH(US). Na stránkách FamilySearch se objevuje Joannes Martinus Boeck.¹⁴⁷ Jeho křest proběhl 17. dubna 1787 v Rainu v Německu. Rodiči byli Josephus Boeck a Mar. Barbara Gerstmair. Více informací bohužel není dostupných. Pouze podle opisu můžeme říct, že to byl zřejmě apoštolský

---

¹⁴⁵ J. KREJČÍKOVÁ – T. KREJČÍK, *Úvod*, s. 72.

¹⁴⁶ ISARKREIS, *Worladungen und Edictal Citationem*, *Königlich-bayerisches Intelligenzblatt für den Isarkreis: 1817*, München 1817, s. 761 – 767. Dostupné v elektronické podobě na: <https://books.google.cz/books?id=bNdEAAAACAAJ&pg=RA1-PA778&lpg=RA1-PA778&dq=thomas+sausgruber&source=bl&ots=hXtNe1Lxee&sig=Vt7OkoeVoQ4x1V4rq2xtoYgMfE&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwiawvD1tK7LahWna3IKHaoGDDw4ChDoAQgkMAE#v=onepage&q=thomas%20sausgruber&f=false> [cit. 10. 5. 2016].

¹⁴⁷ FamilySearch, <https://familysearch.org/ark:/61903/1:1:NJV3-Q9Z> [cit. 10. 4. 2016].

notář, konšel a farář. Tyto funkce by vysvětlovaly, proč je v erbu na pečeti použito světských i církevních prvků.

Není jisté, zda pečeť č. 6 patřila ženě či muži. Vyskytují se totiž obě možnosti. Pokud by byl majitelem muž, jednalo by se zřejmě o Marina¹⁴⁸ Francisca Krouwela, narozeného 10. prosince 1802¹⁴⁹ a zesnulého 16. září 1853 v Rotterdamu.¹⁵⁰ Jeho ženou byla Jannetje Isebrands, narodila se 10. října 1802 a zemřela 25. ledna 1887, vše v Rotterdamu. Zde se 11. července 1832 také oddali.¹⁵¹ Měli nejspíše dvě děti, Cornelia Marina Krouwela a Marii Katharinu Elisabeth Krouwel. Je možné, že se jim narodilo ještě jedno dítě, Cornelius Marinus Krouwel, které brzy zemřelo, proto tímto jménem pojmenovali chlapce narozeného o tři roky později.¹⁵² Druhou variantou je žena, Maria Francisca Krouwel, jejímiž rodiči byli Cornelius Marinus Krouwel a Wilhelmina Hendrika Willems. Narodila se 1. února 1881,¹⁵³ ale zemřela již 10. prosince 1882.¹⁵⁴ 26. února 1883 se těmto rodičům narodila v Rotterdamu další dcera,¹⁵⁵ kterou pojmenovali stejně.¹⁵⁶ Ve 30 letech se 30. dubna 1913 vdala v Rotterdamu za Francisca Pakkera,¹⁵⁷ narozeného roku 1882 v Rotterdamu. Zemřela 26. července 1960 v Haagu.¹⁵⁸

---

¹⁴⁸ Objevují se varianty Marinus i Marienus.

¹⁴⁹ V odkaze http://www.pondes.nl/detail/i_o_ENG.php?inum=1514975514 [cit. 16. 4. 2016] se objevuje datum narození 1808, ale vzhledem k tomu, že více zdrojů odkazuje na rok 1802, jedná se zřejmě o chybu.

¹⁵⁰ Genealogie rodu Krouwelů, <http://www.genealogie-swede-krouwel.nl/1444.html> [cit. 16. 4. 2016].

¹⁵¹ Genealogie rodin z jižního Nizozemí,

<http://www.mygenlog.com/Genealogy/getperson.php?personID=I060686&tree=Labije> [cit. 16. 4. 2016].

¹⁵² Genealogie rodu Krouwelů, <http://www.genealogie-swede-krouwel.nl/1444.html> [cit. 16. 4. 2016].

¹⁵³ Vyhledávání genealogických údajů v nizozemských archivech,

<https://www.openarch.nl/show.php?archive=srt&identifier=5b310e31-8777-2f33-d05e-7595c33b648d&lang=en> [cit. 17. 4. 2016].

¹⁵⁴ Vyhledávání genealogických údajů v nizozemských archivech,

<https://www.openarch.nl/show.php?archive=srt&identifier=51ea7e26-99b7-256e-e445-51c5def4e4b5&lang=en> [cit. 17. 4. 2016].

¹⁵⁵ Pokud by se jednalo o tuto ženu, znamenalo by to, že sbírka mohla vzniknout až po roce 1883, tedy spíše na přelomu 19. – 20. století, případně v tuto dobu ještě nebyla kompletní.

¹⁵⁶ Vyhledávání genealogických údajů v nizozemských archivech,

<https://www.openarch.nl/show.php?archive=srt&identifier=c244e94a-d283-0fa3-8f44-804ba5a51c81&lang=en> [cit. 17. 4. 2016].

¹⁵⁷ Vyhledávání genealogických údajů v nizozemských archivech,

<https://www.openarch.nl/show.php?archive=srt&identifier=3d3b4dbb-c8e4-4bcf-96bd-30e904efd705&lang=en> [cit. 17. 4. 2016].

¹⁵⁸ Genealogie rodu Krouwelů, <http://www.genealogie-swede-krouwel.nl/2307.html> [cit. 17. 4. 2016].

Majitel pečeti č. 7 se dohledává velmi špatně. Jméno Georgius Wolff je používáno často a ani pečetní obraz není více vypovídající. Jediným vodítkem může být nejčastější výskyt tohoto jména v 18. století,¹⁵⁹ čemuž by odpovídal i obraz.¹⁶⁰

Stejně jako v předchozím případě, i na pečeti č. 8 sledujeme erb s vyobrazeným mluvícím znamením. Podle velmi prokresleného a vystouplého obrazu, tvaru štítu i přílby, lze pečeť zařadit do 18. – 19. století. Jméno Ioannes Rosler se objevuje ve dvou knihách, a to *Calendarium maius titolare pro anno ... in usum m. principatus Transylvaniae ...*¹⁶¹ vydané v roce 1825 a *Opera poetica, oratoria ac politico-moralia, Svazek 2*¹⁶² vydané v roce 1792. Určení, zda se v některých z nich jedná opravdu o dotčeného Ioanna Roslera, by vyžadovalo další výzkum.

Jméno Leonhard Pröschel, uvedené v pečeti č. 9, se též vyskytuje v některých knihách.¹⁶³ I data zde uvedená, směřující do konce 18. a začátku 19. století, by byla

¹⁵⁹ Viz např. tyto odkazy na genealogickém webu Ancestry:

http://www.ancestry.com/genealogy/records/joannes-georgius-wolff_13835795 [cit. 5. 5. 2016];

http://search.ancestry.com.au/cgi-bin/sse.dll?gl=ROOT_CATEGORY&rank=1&new=1&so=3&MSAV=1&msT=1&gss=seorecords&gsfn=SusannaMargaretha&gsln=Wolff&msbdy=1697&msbpnftp=Leimersheim%2C+Rheinland-Pfalz%2C+Bayern%2C+Germany&msddy=&msdnpnftp=Leimersheim%2C+Rheinland-Pfalz%2C+Germany&cpxt=0&catBucket=rstp&uidh=000&cp=0 [cit. 5. 5. 2016];

http://www.ancestry.co.uk/genealogy/records/georgius-wolff_110808365 [cit. 5. 5. 2016].

¹⁶⁰ Výrazný reliéf, prokreslená příkrývadla.

¹⁶¹ *Comissio Oeconomica Militaris, Calendarium maius titolare pro anno ... in usum m. principatus Transylvaniae...*, Hochmeister 1825, s. 189. Dostupné v elektronické podobě na:

<https://books.google.cz/books?id=b5ZjAAAACAAJ&pg=PA189&lpg=PA189&dq=Ioannes+Rosler+D&source=bl&ots=LnihU1wYA8&sig=Uciuwsh9WpXWwylI0zsggQoMaKA&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwimp6vM3fLMAhXDthQKHeofBxAQ6AEIKzAC#v=onepage&q=Ioannes%20Rosler%20D&f=false> [cit. 20. 4. 2016].

¹⁶² Girolamo BALBI – Joseph Friedrich RETZER, *Opera poetica, oratoria ac politico-moralia*, svazek 2, Vindobona 1792, s. 492. Dostupné v elektronické podobě na:

https://books.google.cz/books?id=yFpeAAAACAAJ&pg=PA492&lpg=PA492&dq=%22Ioannes+Rosler%22&source=bl&ots=Q17rx2IO_W&sig=TVtM8DrFzoOjtEDuVCM30W8ZPPc&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjYxr_f3fLMAhXLchQKHxzBZ4Q6AEIHTAB#v=onepage&q=%22Ioannes%20Rosler%22&f=false [cit. 20. 4. 2016].

¹⁶³ *Allgemeines Intelligenz-Blatt der Stadt Nürnberg: 1826*, 2, Nürnberg 1826, s. 1343. Dostupné v elektronické podobě na:

https://books.google.cz/books?id=Ge1EAAAACAAJ&pg=PA1343&lpg=PA1343&dq=%22Leonhard+Pr%C3%B6schel%22&source=bl&ots=pkCiojv7xH&sig=mEuUevqVY_BIYi4uCaAoIq6hHlk&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwj9gpf6fLMAhVMOhQKHUU7Dyc4ChDoAQg8MAU#v=onepage&q=%22Leonhard%20Pr%C3%B6schel%22&f=false [cit. 25. 4. 2016]; *Actum burgermeister-amt den 3. April 1786*, Urkundliche Nachrichten von der durch den Magistrat zu Nürnberg ausgeschriebenen Kopfsteuer und den darüber entstandenen Bewegungen, Nürnberg 1786, s. 73. Dostupné v elektronické podobě na: [https://books.google.cz/books?id=wncAAAAACAAJ&pg=PA41&lpg=PA41&dq=%22Leonhard+Pr%C3%B6schel%22&source=bl&ots=JzlZ2sEdZO&sig=3AVdlwe9UzarAcFuuwELn_kzlZw&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjMj5DF5fLMAhVG6RQKHby4CfQQ6AEIOTAF#v=onepage&q=%22Leonhard%20Pr%](https://books.google.cz/books?id=wncAAAAACAAJ&pg=PA41&lpg=PA41&dq=%22Leonhard+Pr%C3%B6schel%22&source=bl&ots=JzlZ2sEdZO&sig=3AVdlwe9UzarAcFuuwELn_kzlZw&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjMj5DF5fLMAhVG6RQKHby4CfQQ6AEIOTAF#v=onepage&q=%22Leonhard%20Pr%22)

vzhledem k pečatnímu obrazu možná. Zřejmě se ve všech případech jedná o stejnou osobu. Minimálně v knize *Allgemeines Intelligenz-Blatt der Stadt Nürnberg: 1826, 2* a *Reichs-Stadt Nürnbergisches Adresse-Buch: Für das Jahr...* figuruje Leonhard Pröschel jako jehlář.¹⁶⁴ Co je však ve všech třech uvedených možnostech stejné, je místo, kterým se knihy zabývají, a to Norimberk. Ke zvážení vybízí také motiv užitý ve dvou polích čtvrceného štítu, a to tři květiny na stoncích, vyrůstající z jednoho bodu. Tato symbolika může poukazovat na Nejsvětější Trojici.¹⁶⁵ To by pak mohlo znamenat, že majitel zastává také nějaký církevní úřad.

Důležitou informaci v pečeti č. 10 představuje zkratka I. U. L. Zřejmě to je zkratka latinského *Iuris Utriusque Licentiatius*,¹⁶⁶ což znamená licenciát obojího práva. Bohužel pokus o nalezení muže se jménem Iohann Karl Dorner spojeného s tímto označením byl neúspěšný. V knize *Richtige und ordentliche Verzeichniss aller derjenigen Ehen, welche in ... Augspurg, Evangelischen Theils, In dem Jahre ... bey St. Anna proclamirt, und in allen sechs Evangelischen Kirchen ... copulirt worden: 1843*¹⁶⁷ se však nachází muž s povoláním vinopalníka, který se oženil v květnu 1843 s Johannou Reginou Scheinlein, dcerou vinopalníka.

Kančí hlava v pečeti č. 11 může značit mnoho vlastníků. Byla v erbech velmi častým motivem. Bez opisu tedy nelze určit tu správnou variantu. Kančí hlavu v erbu nosí

[C3%B6schel%22&f=false](https://books.google.cz/books?id=M7NAAAAcAAJ&pg=PA85&lpg=PA85&dq=%22Leonhard+Pr%C3%B6schel%22&f=false) [cit. 25. 4. 2016]; *Genannte des grosern Raths*, Reichs-Stadt Nürnbergisches Adresse-Buch: Für das Jahr..., Nürnberg 1786, s.85. Dostupné v elektronické podobě na: https://books.google.cz/books?id=M7NAAAAcAAJ&pg=PA85&lpg=PA85&dq=%22Leonhard+Pr%C3%B6schel%22&source=bl&ots=fiww9MGdtm&sig=I5KGOJEgHLU35p7SzBYaz_M5AUI&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjMj5DF5fLMAhVG6RQKHby4CfQQ06AEISDAI#v=onepage&q=%22Leonhard%20Pr%C3%B6schel%22&f=false [cit. 25. 4. 2016].

¹⁶⁴ Stecknadelmacher nebo Stecknadelmachermeister.

¹⁶⁵ Srov. M. BOLOM-KOTARI, s. 120.

¹⁶⁶ Rudolf LENZ – Uwe BREDEHORN – Marek WINIARCZYK, *Abkürzungen aus Personalschriften des XVI. bis XVIII. Jahrhunderts*, Stuttgart 2002, s. 106. Dostupné v elektronické podobě na: <https://books.google.cz/books?id=WUUNZnsIuwHoC&pg=PA106&lpg=PA106&dq=%22iuris+utriusque+licentiatius%22&source=bl&ots=NaZRV5Vtc-&sig=MIf8F4qYVAcESIf6uyVMytemZaw&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjs7-blvPMAhXFuhQKH2OCsMQ6AEIGzAA#v=snippet&q=%22j.u.l.%22&f=false> [cit. 13. 5. 2016].

¹⁶⁷ Daniel BAUMGARTNER, *Richtige und ordentliche Verzeichniss aller derjenigen Ehen, welche in ... Augspurg, Evangelischen Theils, In dem Jahre ... bey St. Anna proclamirt, und in allen sechs Evangelischen Kirchen ... copulirt worden: 1843*, Augsburg 1843, s. 6. Dostupné v elektronické podobě na: https://books.google.cz/books?id=79xCAAAcAAJ&pg=PA6&lpg=PA6&dq=Iohann+karl+dorner&source=bl&ots=Am33YeU_kU&sig=mJ4jb9VAko1ZC-06mgkaqvPRAlc&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwiI4f2ZnfPMAhWJtRQKHxpSCD0Q6AEIRjAG#v=onepage&q=Iohann%20karl%20dorner&f=false [cit. 10. 5. 2016].

například páni ze Šelemburka,¹⁶⁸ což je jedna z větví rodu Buziců. Používají ji i další rody s tímto rodem spřízněné, často pouze přidávají další figuru. Protože ostatní pečeti potvrzují, že nadpis *Bürgerliche* na platě odpovídá skutečnosti, že majiteli budou měšťané, je velmi nepravděpodobné, aby se zde jednalo o příslušníka významného rodu. Letopočet 1523 si pak můžeme vyložit různě. Může to být datum zhotovení typáře nebo stejně jako u pečeti č. 1 počátek nějakého řemesla či jiné, pro dotyčného významné, datum.

Ioseph Maria Dötter, majitel pečeti č. 12 je zřejmě stejně jako Iohann Karl Dorner v pečeti č. 10 tzv. Iuris Utrisque Licentiatius, licenciát obojího práva. Člověka tohoto jména se však nepodařilo nikde dohledat.

Zajíc v pečeti č. 13 a příjmení jejího vlastníka, Haas, nás může zavést k rodu Haasů z Hasenfelsu. Jejich oficiální štít je ale kosmo dělený břevnem, v němž je zajíc ve skoku vpravo. V prvním poli se nachází šestihrotá hvězda. Více podobný motiv má v pečeti rodina Haasů, povoláním řezníků z Českých Budějovic.¹⁶⁹ Ti ale nemají v klenotu zajíce, jako majitel této pečeti, proto je malá pravděpodobnost, že by to byl příslušník této rodiny.

Henriosephi Moehn, který je vlastníkem pečeti č. 14, je v opise označen jako i. u. d. comitis palatini caesarei, přičemž zkratka i. u. d. zřejmě znamená iuris utriusque doctor,¹⁷⁰ tedy doktor obojího práva. Označení comitis palatini caesarei vyjadřuje hodnost a titul císařského falckrabího. Jednalo se o osoby zastupující úředně panovníka (buď císaře nebo krále) Svaté říše římské národa německého, které mají určitá, císařským diplomem vymezená práva a povinnosti.¹⁷¹ Pro více informací by bylo potřeba rozsáhlejší bádání.

---

¹⁶⁸ M. MILEC, *Šlechtické pečeti*, Brno 2011, s. 70.

¹⁶⁹ TÝŽ, *Občanské pečeti a znamení na pečetích*, Brno 2011, s. 87.

¹⁷⁰ R. LENZ – U. BREDEHORN – M. WINIARCZYK, *Abkürzungen*, s. 106. Dostupné v elektronické podobě na: <https://books.google.cz/books?id=WUUZNs1uwHoC&pg=PA106&lpg=PA106&dq=%22iuris+utriusque+licentiatius%22&source=bl&ots=NaZRV5Vtc-&sig=MIF8F4qYVAcEslf6uyVMytemZaw&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjs7-blvPMAhXFuhQKHa2OCsMQ6AEIGzAA#v=onepage&q=%22i.u.d.%22&f=false> [cit. 13. 5. 2016].

¹⁷¹ Alois PŘIBYL, *O palatinech*, erbovní sešit č. 3 – 4, Praha 1969, s. 8. Dostupné v elektronické podobě na: <http://www.historie.hrnet.cz/heraldika/hr/es03-04.pdf> [cit. 7. 5. 2016].

V pečeti č. 17 se již potřetí objevuje zkratka i. u. l., licenciát obojího práva. Vlastníkem je Franciscus Baur. V publikaci *Münchner Zeitung: 1770, 7 – 12*¹⁷² je zmíněn Franz Baur, licenciát obojího práva a advokát u panského dvora, který zemřel zřejmě 27. dubna 1770 ve 45 letech. Teoreticky by tedy mohl být majitelem pečeti.

Velmi podobný erb tomu, který se nachází na pečeti č. 19, vlastní člověk s přízviskem Maurer, který je uveden v knize *Grosses Wappen-Bilder-Lexikon*.¹⁷³ Bohužel zde o něm není napsáno více informací, můžeme se tedy jen domnívat, že jsou tyto dva lidé nějakým způsobem spřízněni.

V opise na pečeti č. 21 se nedozvídáme jméno majitele. Část opisu také chybí. Pouze letopočet 1518 nám může napovědět, že majitel bude zřejmě pocházet ze 16. století. Letopočet může znamenat datum zhotovení typáře, počátek řemesla či jiné důležité datum v životě vlastníka.

Co se týče plata V., jsou tu čtyři pečeti, které se vymezují od ostatních, a to č. 26, 30, 33 a 34. Protože pečeť č. 30 určitě nepatří příslušníkovi rodu Kagenecků, bude tomu tak zřejmě i u ostatních tří pečeti.

Majitelem pečeti č. 30 je Joannes Franciscus Riccius, který byl pravděpodobně pokřtěn 29. května 1741 ve městě Neuenhaus, nacházejícím se v Dolním Sasku. Jeho otcem byl doktor Christianus Dominus Carolus Kamiseus Riccius narozený roku 1705 a matkou Maria Catharina Elisabetha Sibin.¹⁷⁴ Z pečetního opisu se pak dozvídáme, že byl zřejmě biskupem v Uranopolis a sufragánem a proboštem v Argenteratu.¹⁷⁵

---

¹⁷² *Liste der indieser Woche hier Gebornen u. Verstorbenen*, *Münchner Anzeigen*: 1770, č. 18, München 1770. Dostupné v elektronické podobě na:

<https://books.google.cz/books?id=VBhEAAAACAAJ&pg=PT487&lpg=PT487&dq=franciscus+baur+iuris+utriusque+licentiatus&source=bl&ots=nD69FITp58&sig=IAQkhInVrmljodurkL4G78fY9-o&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjAlr2tfrMAhWCQBQKHOrqBqEQ6AEIJDAB#v=onepage&q=franciscus%20baur%20iuris%20utriusque%20licentiatus&f=false> [cit. 26. 4. 2016].

¹⁷³ Otfried NEUBECKER, *Grosses Wappen-Bilder-Lexikon: der bürgerlichen Geschlechter Deutschlands, Österreichs und der Schweiz*, Battenberg 2008, s. 264.

¹⁷⁴ Genealogický portál, <http://www.online-ofb.de/famreport.php?ofb=neuenhaus&ID=I14814&nachname=RICCIUS&modus=&lang=se> [cit. 30. 6. 2016]

¹⁷⁵ Místní názvy se nepodařilo rozklíčovat. V případě Argenterata by se mohlo jednat o město Štrasburk, které bylo založeno jako oppidum Argenterate a ve čtvrtém století zde bylo zbudováno také biskupství. Odpovídalo by tomu i umístění pečeti na platě společně s pečetěmi Kagenecků, kteří ze Štrasburku pocházeli. Otázkou zůstává, zda měl majitel důvod použít tento starý název. Srov. Tomáš BĚLOHLÁVEK, *Dějiny Štrasburku*, Praha 2007, referát, s. 1.

5.2 ROD KAGENECKŮ¹⁷⁶

Na platě V. se kromě 4 případů, výše řečených, vyskytují pečeti rodu Kagenecků. Základním vyobrazením erbu Kagenecků je červený štít kosmo dělený stříbrným břevnem. Nad štítem umístěna hraběcí koruna ozdobená dvěma rytířskými helmami. Z helmy vpravo vyrůstá mužská figura bez rukou oblečená v barvách štítu, z levé helmy tři pštrosí pera (červené, bílé, červené). Jako štítonoši slouží dva obrnění muži, přičemž muž napravo nese modrý prapor se třemi zlatými skřivany a muž vlevo zlatou vlajku, v jejímž středu je černý orel s modrým štítem na prsou a třemi zlatými poháry. Motto zní: In valore virtus.¹⁷⁷ V případě popisovaných pečeti pouze jedna odpovídá plně tomuto popisu, ostatní se různými způsoby liší.¹⁷⁸

V den bitvy u Murten, 22. června 1472 byli bratři Hans a Moritz von Kageneck pasováni na rytíře a získali především město a biskupství Štrasburk, odkud rod pochází. Moritzův mladší syn Reibold založil na konci 15. století vlastní linii, která až do francouzské revoluce přebývala v Alsasku. Poté se přemístili do Baden. Starší linie se v polovině 17. století usadila v Breisgau. Odtud pocházel Johann Friedrich, který byl roku 1671 povýšen do stavu svobodných pánů císařem Leopoldem I. Od té doby nepřetržitě sloužili tomuto arcidomu a mnohdy zastávali nejvyšší místa v Rakousku.¹⁷⁹ Dalším významným členem byl Johann Heinrich Hermann, zemský komtur¹⁸⁰ německého řádu a tajný rada velmistra a německého mistra, později místopředseda vévodství Neuburg ve falckém kurfiřtství, tajný ministr konference a také prezident

---

¹⁷⁶ Vyskytuje se též Kageneckt, Kaceneck, Kagenec, Kagenec a Kagenegg.

¹⁷⁷ Friedrich CAST, *Historisches und genealogisches Adelsbuch des Grossherzogthums Baden*, Stuttgart 1843, s. 120 – 121. Dostupné v elektronické podobě na: https://books.google.cz/books?id=mOtFAQAAMAAJ&pg=PA120&lpg=PA120&dq=Johann+Heinrich+herman+von+Kageneck&source=bl&ots=i_d4v7tYB4&sig=xohzb6facK8a2RaNGw1T6cqAojs&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwii7MWA5rPLAhUCjXIKHe7aA0cQ6AEIQjAF#v=onepage&q=Johann%20Heinrich%20herman%20von%20Kageneck&f=false [cit. 30. 5. 2016].

¹⁷⁸ Viz kapitola: Popis pečeti.

¹⁷⁹ F. CAST, *Historisches und genealogisches Adelsbuch*, s. 120 – 121. Dostupné v elektronické podobě na: https://books.google.cz/books?id=mOtFAQAAMAAJ&pg=PA120&lpg=PA120&dq=Johann+Heinrich+herman+von+Kageneck&source=bl&ots=i_d4v7tYB4&sig=xohzb6facK8a2RaNGw1T6cqAojs&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwii7MWA5rPLAhUCjXIKHe7aA0cQ6AEIQjAF#v=onepage&q=Johann%20Heinrich%20herman%20von%20Kageneck&f=false [cit. 30. 5. 2016].

¹⁸⁰ Titul představeného, který stojí v čele řádové provincie (zvané bailliva) řádu Německých rytířů a kdysi také templářů. Srov. M. BUBEN, *Encyklopedie*, s. 449.

nejvyšší soudní komory. Roku 1771 byl rod Kagenecků povýšen císařem Josefem II. do stavu říšských hrabat.¹⁸¹ Všechna hrabata teď uctívala jako svého předka hraběte Heinricha Hermanna (+1790). Jeho sestra, Beatrix Antonie Aloysie (*1755 - +1828) byla matkou tehdejšího císaře, knížete Clemense von Metternicha.¹⁸²

Erb na pečeti č. 23 plně odpovídá popisu erbu po povýšení Kagenecků do stavu říšských hrabat. Vzhledem k opisu, který zní pečeť hrabat Svaté říše římské z Kagenecku, sledujeme zřejmě pečeť karentní, tedy používanou mezi více rodinnými příslušníky.

Franz Heinrich Wendelin von Kageneck,¹⁸³ vlastník pečeti č. 28 a 29 se narodil roku 1704 a zemřel roku 1781. 24. června 1764 byl vysvěcen na jáhna a o dva dny později na kněze města Eichstätt v Německu. 15. března 1751 byl jmenován pomocným biskupem města Eichstätt a zároveň titulárním biskupem v Arménii.¹⁸⁴ 25. dubna byl poté vysvěcen biskupem. 28. dubna 1780 rezignoval na svou funkci pomocného biskupa a o rok později, 30. března 1781, zemřel. O skutečnosti, že se jedná právě o tohoto člověka svědčí i opis na pečeti č. 28, který zní SIG(ILLUM) FRANC(ISCI) HE(I)NR(ICH) WENDELINI EPISCOPI COMANEN(I) SUFFRAG(ANEI) EYSTETTENSIS, což v překladu znamená: pečeť Franze Heinricha Wendelina, biskupa v Comanen a sufragána v Eichstätt.

V případě pečeti č. 32 a 35 by se mohlo jednat o otce a syna. Otcem by v tomto případě byl Johann Friedrich, vlastník pečeti č. 32. Narodil se roku 1633 a zemřel roku 1705. Jeho žena se jmenovala Maria Susanna Magdalena, rozená Andlau z Birsecku. Pocházela též z alsaské šlechty, narodila se roku 1641 a zemřela roku 1712. Johann Friedrich se roku 1671 stal říšským baronem, přičemž tento titul dlouho užíval i jeho syn, Johann Heinrich Hermann, zřejmě majitel pečeti č. 35. Johann se narodil 25. července 1668, nejspíše v otcově sídle v Munzingen. Už jako mladý vstoupil do

---

¹⁸¹ Erb Kagenecků po povýšení do stavu říšských hrabat viz příloha č. 42.

¹⁸² F. CAST, *Historisches und genealogisches Adelsbuch*, s. 120 – 121. Dostupné v elektronické podobě na:

https://books.google.cz/books?id=mOtFAQAAMAAJ&pg=PA120&lpg=PA120&dq=Johann+Heinrich+herman+von+Kageneck&source=bl&ots=i_d4v7tYB4&sig=xohzb6facK8a2RaNGwIT6cqAojis&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwii7MWA5rPLAhUCjXIKHe7aA0cQ6AEIQjAF#v=onepage&q=Johann%20Heinrich%20herman%20von%20Kageneck&f=false [cit. 30. 5. 2016].

¹⁸³ Katolická hierarchie, <http://www.catholic-hierarchy.org/bishop/bkage.html> [cit. 30. 5. 2016].

¹⁸⁴ Uváděno jako Comana Armeniae.

vojenské služby v císařské armádě. Ve dvaceti letech byl slavnostně jmenován do funkce v Ballei ve Francích.¹⁸⁵

Zbytek majitelů pečetí nelze určit vzhledem k nedostatku informací. Největší problém nastává u pečetí bez opisu, kdy nezbývá nic jiného, než hledat v knihách již zpracovaných pečetí. Pečeti měšťanů ale bohužel nejsou zpracovány tolik, jako z jiných oblastí, proto se nám nepodařilo žádnou z uvedených najít. Bohužel se také nejedná o českou provenienci, což zvyšuje obtížnost vyhledávání a máme nedostatek zdrojů pro vyhledávání.

---

¹⁸⁵ Jedná se o region na území Německa; Helmut HARTMANN, *Johann Heinrich Hermann Freiherr von Kageneck (1668 – 1743) aus Munzingen, Deutschordensritter und Landkomtur der Ballei an der Etsch*, Zeitschrift des Breisgau-Geschichtsvereins „Schau-ins-Land“, Freiburg 1991, s. 119 – 126. Dostupné v elektronické podobě na: <http://dl.ub.uni-freiburg.de/diglit/schauinsland1991/0121?sid=968c71a17d890890c3b848f353f9cfda&leftwidth=0.428571428571428> [cit. 30. 5. 2016].

ZÁVĚR

Cílem práce byla především sfragistická a heraldická analýza sfragistické sbírky pečeti uložené ve fondu Rodinný archiv Šliků ve Státním oblastním archivu v Zámrsku, přičemž úmyslem bylo vytěžit co největší množství informací pro zjištění jejich majitele. Ze sfragistického hlediska byl cíl splněn, nepotkali jsme se s většími problémy. Jediným zádrhelem mohla být šedá barva pečetního laku u jedné z pečeti, s čímž jsme se vypořádali díky ostatním souvislostem se vznikem sbírky apod. Heraldická část nám činila větší problém. V mnoha případech bylo nutné pracovat kreativně a vypořádat se s názvoslovím. Objevují se nám neznámé typy příleb, štíty nabývají neheraldických tvarů, figury začínají vypadat čím dál více přirozeně, tj. bez předepsané heraldické stylizace. Příkrývadla se zakulacují do různých tvarů, přibývají květinové motivy a štíty se dělí na stále více polí. Ocitli jsme se v novověku, v období úpadku heraldiky. Nestačilo nám tedy držet se obecných příruček se starými heraldickými pravidly, ale museli jsme se poohlédnout po dílčích studiích, které nám osvětlily některé jevy. I přesto se nepodařilo vše jednoznačně určit. Zůstávají nám otazníky okolo některých záležitostí, které nejsou dosud dostatečně probádané. I přesto je v práci patrná snaha o co nejbližší popis.

Důležitým poznatkem v této práci byla široká využitelnost internetu především v oblasti genealogie. Problémem při vyhledávání majitelů bylo malé množství využitelných informací. Nezbyvalo nic jiného, než hledat podobný nebo nejlépe stejný erb v nepřeberném počtu knih. V okamžiku, kdy neznáme lokalitu, období nebo alespoň společenské postavení vlastníka, hledáme jehlu v kupce sena. V tu chvíli přichází na řadu internet. Můžeme zadávat jméno, jeho varianty nebo jiná hesla uvedená na pečetích a postupně se tak můžeme dopátrat k potenciálním majitelům. Často jsme odkázáni na genealogické portály, kde nalézáme informace buď o celých rodech, případně pouze o samotném člověku. Většinou se jedná o internetové stránky pro nadšence pro genealogii, kteří si své rodokmeny sami vytváří a sdílí je s ostatními. Úskalím tohoto vyhledávání je, že bez registrace se většinou nedostaneme k detailnějším informacím. Dostupné údaje také mohou být chybné nebo jen torzovité. V případě, že nemáme jiný zdroj, jsou pro nás ale jediné a tudíž cenné. Druhou

možností, kam nás internet může odkázat, jsou zdigitalizované knihy. V případě, kdy zjistíme, že pečeti nejsou české provenience a my se nemůžeme dostat do zahraničí, abychom tu báдали, je pro nás internet opět výborným zdrojem pro výzkum. Velmi účinnou shledávám funkci, kdy se dají i v naskenované knize vyhledávat slova pomocí lupy. Tímto způsobem lze najít informace, které bychom v knihovně hledali o poznání děle, především bychom nevěděli, do které knihy nahlédnout, vzhledem k tomu, že nemáme o majiteli ve většině případů jiné informace, než jeho jméno.

Jeden z největších úspěchů práce lze sledovat v tom, že se podařilo ztotožnit rod Kagenecků, jehož členům patří téměř všechny otisky na jednom ze zpracovávaných plat. Následkem toho už jsme mohli dále vyhledávat informace s tímto rodem spojené. Museli jsme se tedy ubrat k cizojazyčným zdrojům, což na začátku práce vůbec nebylo očekáváno. Přesto se podařilo získat informace o podobě erbu a stručné historii rodu, které nám pomohly při určování některých vlastníků. Co se týče ostatních pečetí, opakuje se stejná situace, kdy nás všechny informace vedou k cizojazyčným zdrojům. Potenciální majitelé se nachází především na území Německa či Nizozemí v časovém rozpětí 17. – 19. století. V díle podáváme spíše než jisté výsledky výčet možností, přesto může pomoci v případném dalším bádání, i ohledně rodu Šliků.

Tím, že se rozhodneme zpracovat sfragistickou sbírku, pro kterou je nosičem informací pouze samotná pečeť, pouštíme se do dosud nedostatečně probádané krajiny. Když se nám sbírka dostane do ruky, nevíme, z jakého období a lokality pečeti pochází, kdy sbírka vznikla, za jakým účelem, jakým způsobem, jakého společenského postavení je majitel. Otázek se nám tedy naskýtá víc než dost. Pouštíme se do pole plného min, ale zároveň záchranných balíčků, které pro nás představuje každá, byť malá získaná informace, která nás posouvá dál. V této době se badatelé zaměřují především na pečeti připojené k písemnostem, přičemž máme k dispozici více informací. Sfragistické sbírky jsou před nimi prozatím upozadřovány, nejspíše právě z důvodu nejistých výsledků. Jejich zpracování, především pokud se jedná o součást rodinného archivu, však vůbec není marné. Mohou skrývat mnohá tajemství a zpřístupnit nám informace do té doby neznámé. Můžeme se dozvědět více o tom, s kým rodina udržovala styky a rozšířit tím dále povědomí o rozsahu jejich moci či přátelských vztahů. V případě pečetní sbírky

v Rodinném archivu Šliků je zvláštností, že v jejich korespondenci nebyl nalezen jediný dopis, na kterém by se objevila pečeť či jméno figurující ve sbírce. Původ a důvod vzniku nám tedy zůstává nadále skryt.

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

SEZNAM PRAMENŮ

- Státní oblastní archiv v Zámrsku, Rodinný archiv Šliků, inv. č. 905, fascikl č. 21.
- SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 905, fascikl č. 22.
- SOA Zámorsk, RA Šliků, k. 2, inv. č. 23.
- SOA Zámorsk, RA Šliků, k. 79, inv. č. 568; inv. č. 569; inv. č. 570; inv. č. 571; inv. č. 572; inv. č. 573; inv. č. 575.
- SOA Zámorsk, RA Šliků, k. 80, inv. č. 578; inv. č. 579; inv. č. 580; inv. č. 581; inv. č. 582; inv. č. 583; inv. č. 584; inv. č. 585; inv. č. 586; inv. č. 587.
- SOA Zámorsk, RA Šliků, k. 81, inv. č. 588; inv. č. 589; inv. č. 590; inv. č. 591; inv. č. 592.

SOUPIS ARCHIVNÍCH POMŮCEK

- MARTÍNKOVÁ Marie – PEŠTOVÁ Jiřina – TURČÍN Oldřich, *Rodinný archiv Šliků 1416-1948 (1957)*, Zámorsk 1986, inventář, 149 s.

SEZNAM LITERATURY

- BALBI Girolamo – RETZER Joseph Friedrich, *Opera poetica, oratoria ac politico-moralia*, svazek 2, Vindobona 1792, 607 s.
- BAUMGARTNER Daniel, *Richtige und ordentliche Verzeichniss aller derjenigen Ehen, welche in ... Augspurg, Evangelischen Theils, In dem Jahre ... bey St. Anna proclamirt, und in allen sechs Evangelischen Kirchen ... copulirt worden: 1843*, Augsburg 1843, 12 s.
- BĚLIČOVÁ Milena, *Sbírka pečetních typářů a razítek Archivu Národního muzea*, Časopis Národního muzea, řada historická 181, č. 1 – 2, 2012, s. 44 – 68.
- BĚLOHLÁVEK Tomáš, *Dějiny Štrasburku*, Praha 2007, referát, 7 s.
- BLAŽEJOVÁ Lucie – KINDL Josef – KUDRNOVÁ Jana, *Představení brněnských a vybraných mimobrněnských sfragistických sbírek*, Brno v minulosti a dnes 27, 2014, s. 259 - 271.
- BOLOM-KOTARI Martina, *Pečeti hradiských premonstrátů v pozdním středověku a raném novověku*, Červený Kostelec 2015, 348 s.
- BUBEN Milan, *Encyklopedie heraldiky*, Praha 1999, 459 s.
- CAST Friedrich, *Historisches und genealogisches Adelsbuch des Grossherzogthums Baden*, Stuttgart 1843, 376 s.

GRITZNER Maxmilian – HILDEBRANDT Adolf Matthias, *Wappenalbum der Gräflichen Familien Deutschlands und Oesterreich–Ungarns etc.*, Brno 2002, s. 210 – 384.

HARTMANN Helmut, *Johann Heinrich Hermann Freiherr von Kageneck (1668 – 1743) aus Munzingen, Deutschordensritter und Landkomtur der Ballei an der Etsch*, Zeitschrift des Breisgau-Geschichtsvereins „Schau-ins-Land“, Freiburg 1991, s. 119 – 126.

HOŠŤÁLEK Stanislav, *Vývoj středověkých přileb obrněného jezdeckva v Čechách a na Moravě a jejich používání v heraldice*. In: II. setkání genealogů a heraldiků. Ostrava 15. – 16. 10. 1983. Sborník příspěvků. Ostrava 1984, s. 70-72.

ISARKREIS, *Worladungen und Edictal Citationem, Königlich-bayerisches Intelligenzblatt für den Isarkreis: 1817*, München 1817, 1040 s.

KOLÁŘ Martin – SEDLÁČEK August, *Českomoravská heraldika – část všeobecná*, Praha 1902, 436 s.

KREJČÍKOVÁ Jarmila – KREJČÍK Tomáš, *Úvod do české sfragistiky*, Ostrava 1989, 86 s.

KREJČÍKOVÁ Jarmila – KREJČÍK Tomáš, *Základy heraldiky, genealogie a sfragistiky*, Praha 1987, 352 s.

KUČERA František, *Tvarový vývoj štítu v renesanci a baroku*. In: II. setkání genealogů a heraldiků. Ostrava 15. – 16. 10. 1983. Sborník příspěvků. Ostrava 1984, s. 64-69.

LENZ Rudolf – BREDEHORN Uwe – WINIARCZYK Marek, *Abkürzungen aus Personalschriften des XVI. bis XVIII. Jahrhunderts*, Stuttgart 2002, 244 s.

MARÁZ Karel, *Sfragistika: studijní texty pro posluchače pomocných věd historických a archivnictví*, Brno 2014, 268 s.

MILEC Miroslav, *Cechovní pečeti I*, Brno 2011, 171 s.

MILEC Miroslav, *Cechovní pečeti II*, Brno 2013, 159 s.

MILEC Miroslav, *Měšťanské, úřednické a řemeslnické pečeti a merky: pečeti z Jihočeských archivů*, Brno 2013, 149 s.

MILEC Miroslav, *Občanské pečeti a znamení na pečetích*, Brno 2011, 165 s.

MILEC Miroslav, *Rodové pečeti*, Brno 2011, 183 s.

MILEC Miroslav, *Šlechtické pečeti*, Brno 2011, 191 s.

MYSLIVEČEK Milan, *Velký erbovník. Sv. 1. Encyklopedie rodů a erbů v zemích Koruny české*, Plzeň 2005, 391 s.

NEUBECKER Otfried, *Grosses Wappen-Bilder-Lexikon: der bürgerlichen Geschlechter Deutschlands, Österreichs und der Schweiz*, Battenberg 2008, 1147 s.

PILNÁČEK Josef, *Neznámé rody a znaky staré Moravy*, Brno 2010, 125 s.

PILNÁČEK Josef, *Občanské znaky*, Brno 2009, 197 s.

- PILNÁČEK Josef, *Rody starého Slezska*, Brno 2010, 433 s.
- PILNÁČEK Josef, *Staromoravští rodové*, Brno 2011, 635 s.
- PŘIBYL Alois, *O palatinech*, erbovní sešit č. 3 – 4, Praha 1969, s. 8 – 14.
- ROHÁČEK Jiří, *Epigrafika v památkové péči*, Praha 2007, 102 s.
- SEVERA Michal – PETRUS Martin, *Sfragistické sbírky u nás, péče o ně a možnosti jejich prezentace (centrální sbírky institucí, vybrané sbírky Liberecka, východních Čech a soukromé sbírky)*, Archivní časopis 64, 2014, s. 260 – 289.
- SCHWARZENBERG Karel, *Heraldika*, Uherské Hradiště 1992, 220 s.
- VINAŘ Otakar, *Pět století Šliků*, Praha 1998, s. 121 – 177. (Heraldika a genealogie. Roč. 31. Č. 3-4. Zvláštní otisk.)
- WOITSCHOVÁ Klára, *Otisky pečeti v Eichlerově sbírce Archivu Národního muzea*, Časopis Národního muzea, řada historická 181, č. 1 – 2, 2012, s. 69 – 83.
- ZLÁMAL Bohumil, *Blahoslavený Jan Sarkander*, Praha 1990, 119 s.
- Comissio Oeconomica Militaris*, Calendarium maius titolare pro anno ... in usum m. principatus Transylvaniae..., Claudiopolis 1825, 310 s.
- Allgemeines Intelligenz-Blatt der Stadt Nürnberg: 1826*, 2, Nürnberg 1826, 1722 s.
- Actum burgermeister-amt den 3. April 1786*, Urkundliche Nachrichten von der durch den Magistrat zu Nürnberg ausgeschriebenen Kopfsteuer und den darüber entstandenen Bewegungen, Nürnberg 1786, 84 s.
- Genannte des grosern Rathes*, Reichs-Stadt Nürnbergisches Adresse-Buch: Für das Jahr..., Nürnberg 1786, 148 s.
- Liste der indieser Woche hier Gebohrnen u. Verstorbenen*, Münchner Anzeigen: 1770, č. 18, München 1770.

SEZNAM ELEKTRONICKÝCH ZDROJŮ

- FamilySearch, <https://familysearch.org/> [ověřeno dne 10. května 2016]
- Genealogie pro východní Nizozemí, <http://www.pondes.nl/> [ověřeno dne 10. května 2016]
- Předkové Edith a Pietera Swede, <http://www.genealogie-swede-krouwel.nl/> [ověřeno dne 12. května 2016]
- Genealogie rodin z jižního Nizozemí, <http://www.mygenlog.com/Genealogy/index.php> [ověřeno dne 12. května 2016]
- Vyhledávání genealogických údajů v nizozemských archivech, <https://www.openarch.nl/> [ověřeno dne 12. května 2016]
- Genealogický web Ancestry, <http://www.ancestry.com/> [ověřeno dne 20. května 2016]

Katolická hierarchie <http://www.catholic-hierarchy.org/>

Prozatimní heraldická knihovna <http://www.historie.hranet.cz/heraldika/>

Genealogický portál, <http://www.online-ofb.de/> [ověřeno dne 2. července 2016]

PŘÍLOHY

1) pečeť č. 1

2) pečeť č. 2

3) pečet' č. 3

4) pečet' č. 4

5) pečet' č. 5

6) pečet' č. 6

7) pečet' č. 7

8) pečet' č. 8

9) pečeť č. 9

10) pečeť č. 10

11) pečeť č. 11

12) pečeť č. 12

13) pečet' č. 13

14) pečet' č. 14

15) pečeť č. 15

16) pečeť č. 16

17) pečeť č. 17

18) pečeť č. 18

19) pečeť č. 19

20) pečeť č. 20

21) pečeť č. 21

22) pečeť č. 22

23) pečet' č. 23

24) pečet' č. 24

25) pečet' č. 25

26) pečet' č. 26

27) pečet' č. 27

28) pečet' č. 28

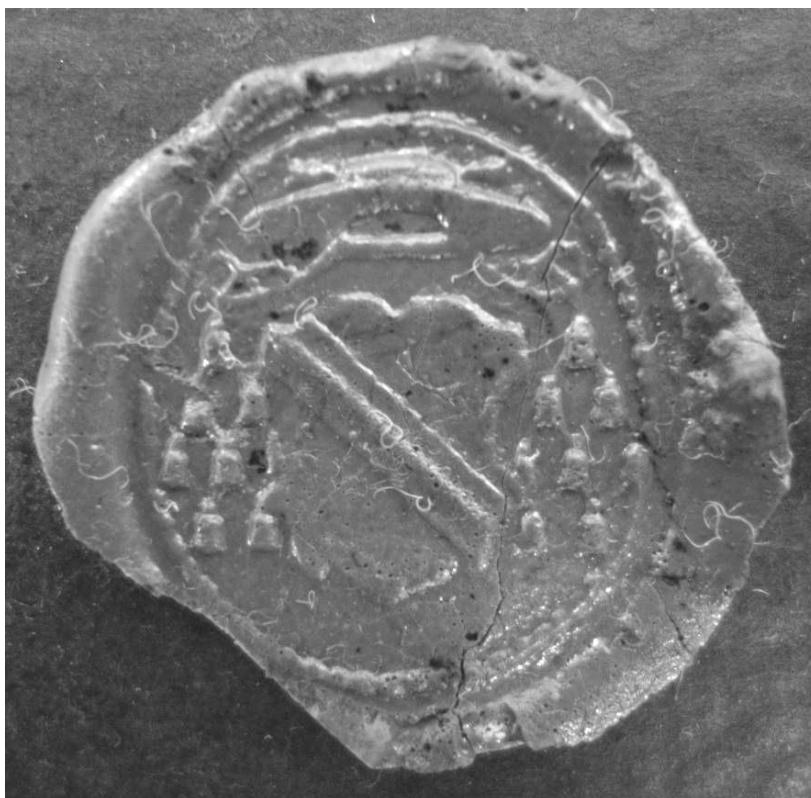
29) pečeť č. 29

30) pečeť č. 30

31) pečeť č. 31

32) pečeť č. 32

33) pečeť č. 33

34) pečeť č. 34

35) pečeť č. 35

36) plato V. (nepopsáno)

37) plato VII. (Bürgerliche)

38) detail květinového věnce – v pečetích neobvyklé

39) detail napojování vavřínového věnce – spona

40) detail napojování vavřínového věnce – růže

41) detail ohraničení pečeti – řetězec

42) Erb Kagenecků po povýšení do stavu říšských hrabat. Zdroj: GRITZNER Maxmilian – HILDEBRANDT Adolf Matthias, *Wappenalbum der Gräflichen Familien Deutschlands und Oesterreich–Ungarns etc.*, Brno 2002, s. 338.

